

C

1543

CT

Panchayat Vemana Library,
TELAPROLU.

ప్రస్త కము.

6 నవంబరు

ప్రస్త క సంఖ్య

5052

అక్షరం

—

విభజన సంఖ్య

1443

గ్రంథదాత

—

5052
1443

అ ^Bన్మారాధ

శ ర త్ బా బు

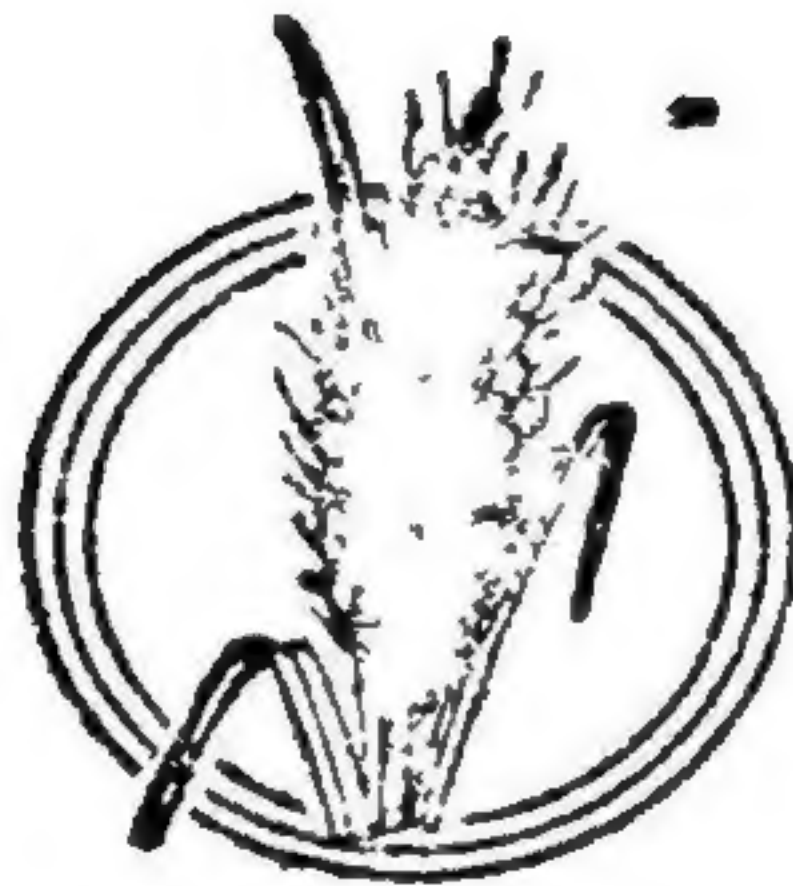
అనువాదం :
శివరామకృష్ణ

దేశికవితామండలి
విజయవాడ - 2

0.0.0.0

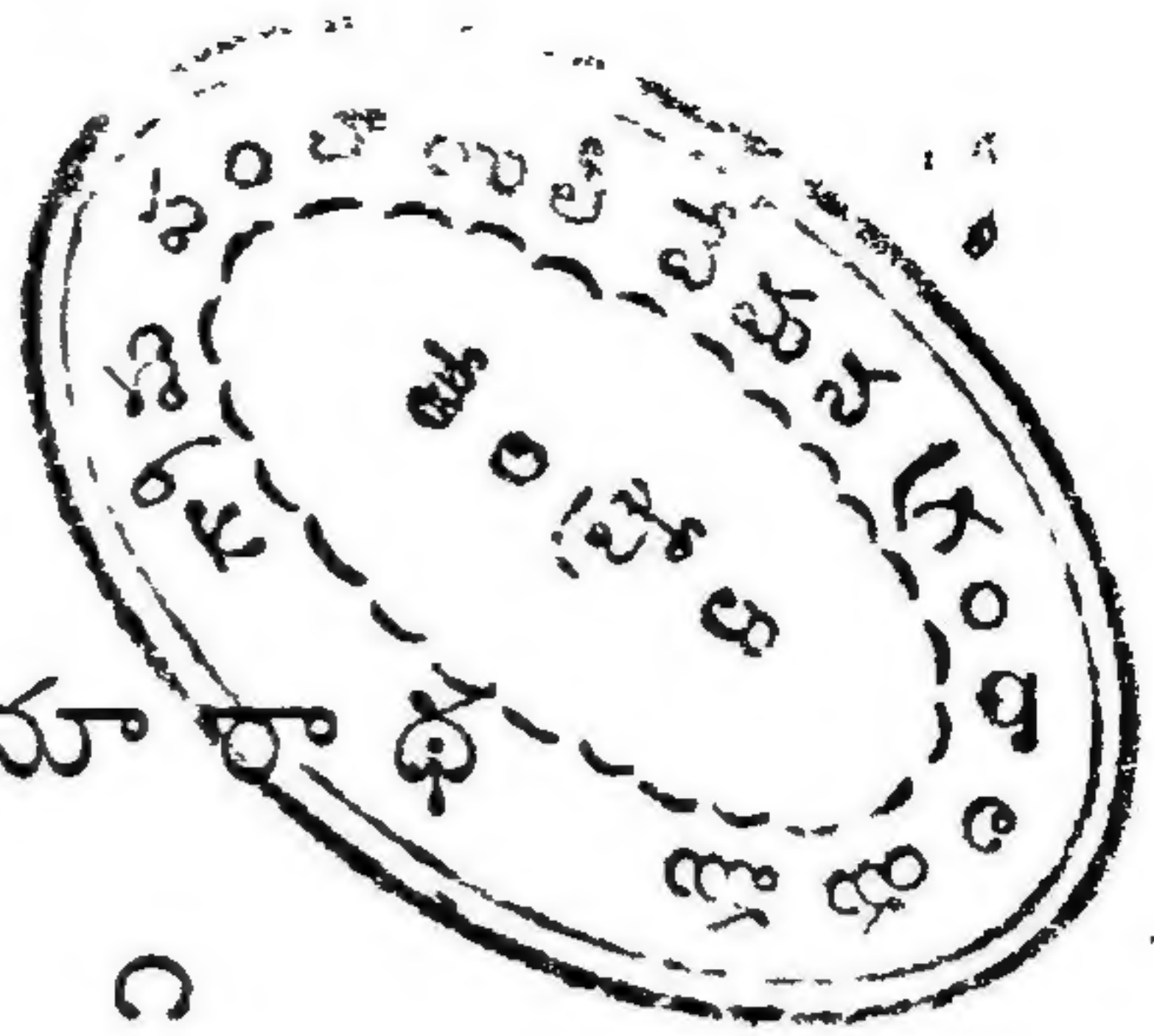
A

దేశీ ప్రచురణ
ద్వితీయ ముద్రణ
డిశంబరు 1952
కిసాన్ ప్రెస్--
--విజయవాడ.
వెల : ముప్పావలా



సంపాదకులు :

బొందలపాటి శకుంతలాదేవి
శివరామకృష్ణ



అనూరాధ

౧

పెళ్ళి డుకొచ్చిన పిల్ల వయసు విషయంలో ఆడవలసిన అబద్ధాలన్నీ ఆడినాకూడా పెళ్ళయ్యే ఆశ లేకపోయింది. పిల్ల తాని తరపువారు 'ఇదేమీ సోద్యమమ్మా'తో ప్రారంభించి మూతివిరుపులతో నై నా పిల్ల సంగతులు అడగటానికి యిష్ట పడలేదు, సంఘంలో ఒకవిధంగా ఆ సంగతులే అనవసరమని పిస్తూవున్నాయి.

పాపం అనూరాధ స్థితికూడా అలాంటిదే! విచిత్రమేమిటంటే ఇదేమీ పూర్వకాలపు ఘటనకాదు. ఈ కాలపు సంగతే. అలాంటి ఈ కాలంలోకూడా కట్నంకానుకలు కుల గోత్రాలు, తిథిసక్షత్రాలు ఎంచడంలోనే అనూరాధ వయసు ఇగ్నైషూడేళ్ళు దాటిపోయింది. అప్పటికీ వరుడుదొరకలేకుండా ఇది చప్పున నమ్మతగ్గవిషయంకాదు. అయినా జరిగిందిమాత్రం యధార్థం. ఇవ్యాళఉదయాసకూడా జమిందారుగారి కచేరీలో ఈవిషయాన్ని గురించే చర్చ జరిగింది. కొత్త జమిందారు పేరు హరిహరఘోషపాల్. కలకత్తా నివాసి, అతని చిన్న కొడుకు విజయుడు, ఊరుచూడటానికి వచ్చాడు. విజయుడు నోట్లో సిగరెట్టుతీసి కిందపెట్టి "ఏమండీ! గగనచటకీ చెల్లాయి ఇంట్లోంచి కదలనందా?" అన్నాడు.

కయిరు తెచ్చిన మనిషి "నేను చెప్పవలసిందేదో చిన

బాబుగారు ఎచ్చినప్పుడు వారితోనే చెప్పకుంటాను అంది” అని చెప్పాడు.

విజయుడు క్రోధంతో “చెప్పే దేముడి? అంటే ఆ యింట్లోంచి వారిని గెంటించటానికి స్వయంగా నేను వెళ్ళా అన్నమాట. ఇతరులవల్ల కాదూ” అన్నాడు.

ఆ మనిషి నూట్లాడలేదు “చెప్పేందుకూ, వినేందుకూ అందుకో ఏమీలేదు. వినోదా! నేను వినదలచుకోలేదు. నీవి కోసం ఆమెవద్దకు నేను వెళ్ళాలా? ఆమెవచ్చి తన కష్టనిష్ఠురా లేమిటో స్వయంగా నాతో చెప్పకోకూడదా?” అన్నాడు మళ్ళా విజయుడు.

“నేను చెప్పానుకూడా — నేనూ ఘరానా కుటుంబంలో పుట్టిన బిడ్డనే వినోదబాబా? ఇల్లు ఎదల్చివెట్టి వెళ్ళపలసివస్తే వారితో చెప్పి ఒక్క-సారే వెళతాను. చీటికి మాటికి బైటికిరాను, అన్నది అనూరాధ” అన్నాడు వినోద్.

“పేరే మన్నావు? అనూరాధా? చాళా నాజూకైన పేరే. అందుకనే అహంకారం యింకా చావనట్లుంది.”

“లేదండీ”

వినోద్ ఆపూరి నివాసి. అనూరాధ నీనచరిత్రను చెబుతున్నాడు. కాని అనతి పూర్వచరిత్రతో కూడా అతిపూర్వ గాధలుంటాయి. అదే చెబుతున్నాడు.

ఆ పూరిపేరు గణేశపురం. జమింగ్రామం, ఒకప్పుడు అది అనూరాధ పూర్వీకులదే. పరాయివాళ్ళ చేతుల్లోకిపోయి అయిదారేళ్లయింది. దీని సంవత్సరాదాయం ఏనాడూ రెండు

వేరుకవింబులవేడు. అయినా అనూరాధతండ్రి అమరచటగీదరా
 ఇన్నె వేలు వచ్చేరాడి లాగుండేసి. ఆఖరును అప్పు మూల
 కంగా కాపురముండే ఇల్లుకూడా డిక్రీఅయింది. కాని జాగీ
 కాలేదు; సాహుకారు భయంతో ఆగిపోయాడు. చటోపాధ్యాయుడు
 ఎంత వున్నత కులస్తుడో - పూజాపునస్కారాలు, జప
 తపాలతోకూడా అంతప్రసిద్ధుడే. చిల్లిపక్ష అతని సంసారనాక
 దుర్వ్యయమనే వుప్పునీటిలో అంచులవరకు నిండుకొచ్చింది.
 కాని ముసగలేదు. హిందూమతభిమాన మనే గాలికుమాగు
 రేగి మునుగుకూ తేలుకూపున్న ఆ నావకు నెట్టుకుంటూ
 నెట్టుకుంటూ చివరికి అమరచటగీ ఆయువుతో బాటు ఆ స్త్రీని
 పూర్తిజేసింది. ఇంతకూ అతని జీవితం మంచిగానే వెళ్ళుమీరా
 పోయిందనే చెప్పాలి. పోయిందికూడా మంచిగానే. శ్రాద్ధ
 కర్మలన్ని కూడా బాగానే జరిగాయి. కాని అతనితోవాడు
 ఆ స్త్రీపాస్తులుకూడా హరించుటకు పోయాయి. అంచులవరకు
 నిండుకొచ్చిన ఆ ఘరానాకుటుంబ మనే నాక శానవమర్యా
 దలతో అగాధజలరాసిలో బుటిక్కిమనటానికి సిద్ధంగా వుంది.

తండ్రి మనిశానంతరం కొడుకు గగనునికి, ఒక పాత
 కొంప, తలవరకు అప్పుతోపున్న పల్లెసంపత్తి, ఇంకా మరి
 కొంత గొడ్డూ-గోదా, వీటన్నిటికంటే మించి పెళ్ళిడు
 కొచ్చిన మారుతి చెల్లెలు అనూరాధను పోషించే భారం
 నెత్తిన పడింది.

ఆమె కొకవరుడు కూడా దొరికాడు-ఆవూళ్ళోనే ఒక
 పెద్దమనిషి. అయిదానుగురు పిల్లల్ని చుట్టు పక్కాలను వదిలి

అతనిభార్య మరణించింది. ఇప్పుడతను మళ్ళీ వివాహం చేసుకోవాలను కుంటున్నాడు.

“రాజపుత్రుడైనా బాధలేదు. అన్నయ్యా! నువ్వు నన్నతనికే యిచ్చిచెయ్యి! డబ్బుంది. తిండికీ బట్టకీ లోటు వుండదు” అన్నది అనూరాధ.

“ఇదేంమాట? త్రిలోచనునివద్ద డబ్బు వుందని వప్పు కుంటాను. కాని అతని తండ్రి కులభ్రష్టం చేసి సతీశపురం చక్రవర్తులతో సంబంధం చేశాడు తెలుసా? వారి గౌరవ మర్యాదలేమిటో...” అన్నాడు గగనుడు ఆశ్చర్యంతో.

“ఏమున్నా ఏంలేకపోయి నాడబ్బువుందిగా. కులంలో వుండి పస్తులుండే కన్న పొట్టకుపట్టేడన్నం దొరకటం మంచిది కాదన్నయ్యా?” అన్నది చెల్లెలు.

“కాదు, మంచిదికాదు” అని గగనుడు తల తిప్పాడు.

“ఎందుకు మంచిదికాదు? చెప్పా వీటన్నిటిని నాన్న గారే వప్పుకున్నప్పుడు నీ దేముంది?”

ఇక్కడ ఒక్కవిషయం చెప్పటం అవసరం. తండ్రి చాదస్తం కొడుకుకు పోలేదు. మద్య మాంసాదులు, ఇంకా కొన్ని ఆనుషంగిక విషయాలలోనూ, పూర్తిగా మోహానికి లోబడినవాడు. పత్నీవియోగపు కొరత పక్కవూరు నీచ కుల స్త్రీ ఒకతె తీర్చివుందని అందరికీ తెలుసు.

గగనుడు మండిపడి “నాలో చాదస్త మేమీ లేదు. కాని శాస్త్రానుసారంగా వస్తున్న కులాచారాన్ని నీ కోసం తిలాంజలి వదలి-నా పదిహేనుతరాలవారైన నరకకూపంలో ముంచి వదలమంటానా? మేము కృష్ణభగవానుని సంతానం

స్వభావం ప్రన్నతమైతేయేం! పో!పో! ఇలాంటి నీచపుమాటలు ఇంకెప్పుడూ నోటివెంట రానియ్యకు" అని గగనుడుకోపంతో వెలి పోయాడు. గంగోపాధ్యాయుని వివాహప్రసంగంతట తోనే ఆగిపోయింది.

గగనుడు హరిహరఘోష్ పాల్ ని ఆశ్రయించాడు. కల కత్తాలో కలపవ్యాపారం చేసి హరిహరుడు లక్షోధికారి అయ్యాడు. ఒకప్పుడు అతని తాతముత్తవలు ఈ పూర్వోనే వుంటూవుండేవారు. చిన్నప్పుడు చటోపాధ్యాయుల విశ్వర్యం కల్గారా చూచాడు. వారింట్లో మితాయితిన్న కోజులుకూడా అనేక మున్నాయి. డబ్బంటే అతనికి లెక్కలేదు. అందుకనే రాజీపడి చటర్జీల ఋణమంతా తీర్చి హరిహరుడు గణేశపురం కొన్నాడు. బైట మూడుగదులుమాత్రం ఆఫీసుకు వుంచు కొని లోపలిభాగమంతా గగనుడు హాడుమనే షరతు మీద అప్పువాళ్ళకు డిక్రీమొత్తంయిచ్చి యిల్లు వాషనునీసుకున్నాడు.

జమీందారీ కొన్నాడు. కాని ప్రజలు కొత్త జమీందారు స్వాగ్ధీనంలోకి పోవటానికి తీరస్కరించాడు. ఆస్తి తక్కువ. శిస్తుకూడా అంతంతమాత్రమే అంకునేత అట్ట హాసాలేమీ జరగటానికి వీలులేకపోయింది. అయినా కొద్ది లోనే గగనుడు అతికౌశలముతో హరిహరునిపేటైన గణేశ పురంలో ఒక్క నౌకరునుకూడా లేకుండా చేశాడు. అందు చేత గగనుడు అభీష్టానుసారంగానే గుమాస్తాగా నియుక్తు డయ్యాడు. అంటే—లోగడ జమీందారు ప్రస్తుతపు జమీందారునికి గుమాస్తా అయ్యాడన్నమాట. అతను ప్రజలను వశపర్చుకున్నాక హరిహరుని ప్రాణాలు మడుటపడ్డాయి. కాని

వసూళ్ళుమాత్రం యథావిధిగానే వున్నాయి. ఒక్క-నమ్మిడి కూడా చిట్టాలో జనులేకు. ఈ గందరగోళాలతో మరి రెండేళ్ళు గడచిపోయింది. ఒక రోజున హఠాత్తుగా గుమాస్తా గగనచటగీ మాయ మయ్యాడని కబురువచ్చింది. తర్వాత ఒక రోజున హరిహరుని తాలూకు మనిసి వచ్చి-వసూలయిన పైకాన్నంతా గగనచటగీ మిగి మాయ మయ్యాడని జాడ తీశాడు.

స్టేషనులో రిపోర్టు, తాణాలో విచారణ, ఇంకాజరగ వలసినపన్ని జరిగినాయి. కాని డబ్బూ దొరకలేకు, గగనచటా అంతలేదు. ఆయింట్లో గగనుని చెల్లెలు అనూరాధ, ఆమెకు తోడుగా వరుసగా చెల్లెలైన ఓ దూరపుబంధువుల అమ్మాయి వుంటున్నారా. సోలీసులు వీరిద్దరినీ - నయానా భయానా ఎలా అడిగినా నిజం బెటపడలేదు.

విజయుడు విదేశాలకు వెళ్ళివచ్చాడు. ప్రతి పరీక్షా తప్పటంవల్ల అతనికోసం హరిహరుడు చాలాడబ్బు ఖర్చుపెట్టి వలసివచ్చింది. అయినా ప్యాసు కాలేకపోయాడు. చివరికి విసిగి ఇంటికి మరలివచ్చాడు. విజయుడు చెప్పటం - 'విదేశాలలో ప్యాసవటం, తప్పటంలో ఎక్కువ వ్యత్యాసం లేదు. పుస్తకాలు వల్లించి గాడిదకూడా ప్యాసవుతుంది. నాకు అలాంటి వుద్దేశ్యమే వుంటే వల్లించేవాణ్ణి. విదేశాలకు వెళ్లే వాన్నికాదు' అని ఇంటికి వచ్చిన తర్వాత అతను తండ్రికలప వ్యాపారపు దుస్థితి చూచాడు. ముచగునూ లేలునూ వున్న వ్యాపారాన్ని తన యజమానియ్యిలో పెట్టుకున్నాడు. నాకరకు అతనియందు మంచి అభిప్రాయం ఏర్పడింది. గుమాస్తాలకు

అతనంకే సింహస్వప్నం. ఈ వ్యవహారాలలో మునిగి
 శ్వాసబీచ్ఛుకోటానికికూడా తీరిక లేని సమయంలో — గణేశపు
 స్థితిగతులు అతని చెవిని పడ్డాయి. 'నాన్నగారు చేస్తేది
 ప్రతిదీ ఇలాగే వుంటుంది, ఇక నిర్లక్ష్యంచేస్తే లాభంలేదు
 తను స్వయంగా చూచి పడైనా ఏర్పాట్లు చెయ్యాలనే వుద్దేశ్యంతో
 అతను గణేశపురంవచ్చాడు. ఈ చిన్నపనికోసం అత
 నీ పూర్వో ఎక్కువ రోజు లుండడు. వీలైనంత త్వరలో దాని
 కేదైనా సరైన ఏర్పాటుచేసి వెళతాడు. వ్యవహారాలన్నీ అత
 నొక్కడి నెత్తిన పడినాయి. అన్న అజయుడు పీడరు. అతి
 స్వాగపరుడు. తన ఆఫీసుపనులు తాను చేసుకుంటూ కుటుంబ
 విషయాలలో ఏమీ శోక్యం లేకుండా తన పెళ్ళాం బిడ్డలతో
 సుఖంగా వుంటున్నాడు. అతని భార్య ప్రభావతి కలకత్తా
 విశ్వవిద్యాలయ పట్టభద్రురాలు. కన్నవాని మంచిచెడ్డలు
 తెలుసుకోటం అటుంచి అత్తనూమలు బ్రతికున్నాలో తేనె
 తెలుసుకోటానికికూడా ఆమెకు అవకాశం వుండకు వాగుండే
 అయిదారుగడుల పట్టున ఇంట్లో ఇంకెవ్వరూ అడుగు పెట్టడానికి
 కూడా వీలులేదు. వారి నొకళ్ళూ, వారి చాకళ్ళూ వేరు.
 పెదబాబు ఎప్పుకోపోటంవల్ల ఇంతవరకు ఒక తురికదంట
 వాణిమాత్రం పెట్టలేకపోయారు. మాను చనిపోగానే ఆ
 కొరతకూడా తీర్చవచ్చునని ప్రభావతి ఆశ. విజయనియంకు
 ఆమె ఎప్పుడూ ఏనగింపుతో ఉండేది. అతను విదేశాలకుండి
 తిరిగి వచ్చినదగ్గరకుండి ఆమెనునోభావంలో కొంతమాన్సు
 కలిగింది. ఒక రోజున మగదిని విందుకు పిలిచి తన చేతితో
 వడ్డించింది. ఆసమయంలోనే తన చెల్లెలు అసితకు విజ

యుని పరిచయంకూడా చేసింది. యిప్పుడామె బి.ఏ ప్యాసయి, ఎం. ఏ. చదవటానికి వెళ్ళబోతుంది.

విజయుడు విధురుడు భాగ్య చనిపోయాకే విదేశాలకు వెళ్ళాడు. అక్కడ ఏమిచేశాడో, ఏమి చెయ్యలేదో అన్న విషయం ఇప్పుడు అప్రస్తుతం. కాని తిరిగి వచ్చిన తర్వాత కొంత కాలంవరకుమాత్రం అతని భావం స్త్రీజాతీయండు కొంచెం కటువుగా వుండేది. తల్లి పెళ్ళిచేసుకోమని చెప్పి నప్పుడు—ఆమెకు ఏవేవో చల్లనిమాటలు చెప్పి సమాధాన పర్చేవాడు. ఇప్పటివరకు ఆ విషయం అడుగున పడిపోయింది.

గణేశపురం వచ్చాక అతను ఒక గృహస్థుని యింట్లో ముందువెపు గదులు తీసుకొని క్రొత్త కచేరి పెట్టాడు. గగనుని ఇంట్లో దొరికిన తాగాకాగితాలన్నీబలవంతంగా ఇక్కడికి తీసుకొచ్చాడు. ఇక అనూశాధను, ఆమె చెల్లెల్ని ఇంట్లోంచి గెంటించాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు. వినోదఘోషుని యిప్పుడు ఈవిషయాన్ని గురించేసలహాలడుగుతున్నారు.

కలకత్తానుండి వచ్చేటప్పుడు విజయుడువెంట తనపదేళ్ల కొడుకు 'కుమార్'ని కూడా తీసికొచ్చాడు.

పల్లెటూళ్ళో పురుగుబుట్రా వుంటాయనేభయంతో తల్లి అడ్డుపెట్టింది. "నీవెద్దకోడలి కృపవల్ల నీ మనమల'కేమీ కొడువలేదు. కనీసం వీణ్ణయినా అలా తయారు చెయ్యకు. కష్టసుఖాలలో రాటుతేలి మనిషిగా తయారుకాని అమ్మా" అని కుమారుని వెంట తీసుకు వచ్చాడు.

విదేశీయులుకూడా సరీగ్గా అలాగే అంటూ వుంటారని వినికిడి. కాని వారి మాటలకంటే దీనిలో మరికొంత గూఢ

రహస్య ముంది. విజయుడు విదేశాలలో వుంటున్నప్పుడు - ఈ తల్లి తేని బిడ్డజీవితం ఆదరణ తేమీ లేకుండా కఠినంగా గడిచింది. దాది ఏనాడూ మంచం నదిలేదికాదు. ఎంత సహాయ సంపత్తులున్నా కూడా అతన్న ఆదరించి పెంచే దిక్కు లేకపోయింది. పాపం, కష్టాలమధ్యే ఇంత పెద్దవాడయ్యాడు. విదేశంనుండి తిరిగి వచ్చిన తర్వాత ఈ సంగతులు అతని చెవిని పడ్డాయి.

గణేశపురంకు బెలుదేరబోయేప్పుడు నదిన విచారం కన వరుచుకూ “కుర్రవాణ్ణి...డా నెంటు తీసుకెళ్తున్నాడు. పల్లెటూరు కాబోలు, కొంచెం జాగ్రత్తగా వుండాలినుమా! ఇంకీ వచ్చేది ఎప్పుడు?” అన్నది.

“పల్లెనంత త్వరలోనే...”

“మనకు అక్కడ ఒక ఇల్లు వుందనికూడా విన్నాను. బాబుగారు కొన్నారా ఫిమిటి?”

“కొంటానికి కొన్నారుగాని, దానిమీద మనకు అధికారం లేదు.”

“ఇప్పుడు నువ్వు వెళుతున్నావుగా. స్వాధీనంకాక ఏమౌతుంది?”

“నేనూ అలాగే అనుకుంటున్నాను.”

“స్వాధీనమైన తర్వాత కొంచెం కబురు చెయ్యండి.”

“ఎందుకు?”

“పల్లెటూళ్లు ఎప్పుడూ చూడలేదు. ఎప్పుడైనా ఒకనాడు చూచినదామని. దగ్గరేగా! అసీతకు కాతేజ్కూడా లేదు. ఆమె కూడా వెంట వస్తానంటోంది.”

దానిమీదట విజయుడు వుప్పొంగిపోయి, “స్వాధీనం
కాగానే కబురు పంపిస్తాను నదినా. ఇదిగో! అచ్చడుమాత్రం
కాదు, గీడు అని ఏమీ అనవుకదా! మీ చెల్లిని తప్పకుండా
తీసుకురావాలి” అన్నాడు.

అనీత తరుణవయస్కు. చూట్టానికి అందంగానే వుంటుంది.
బి. ఏ. కూడా ప్యాకయింది. విజయుని మనస్తత్వం స్త్రీజాతినీ
ఏవగించుకొనేదేనా—ఒక్క రమాణిలో ఇన్ని గుణాలు ఇమిడి
వున్నవని అత నీ విభవైన స్వభావం కలిగివుండటం. ఆ పల్లెసీమ
ల్లోని ప్రాచీన ప్రకృతిశోభను, ఆ విశాల నృశిచ్ఛాయల్ని, ఆ
సౌందర్యమూర్తికి చూపించాలన్న కోర్కె—అలాని మృగయాన్ని
డయ్యల లూపసాగింది.

—

విజయుడు అచ్చమైన విడేశీమస్తులు ధరించి, తలను
హేటూ, నోట్లో సిగరెట్టూ, జేబులో రివోల్వర్ కూడా పెట్టుకొని
చేతిలో కొరడా తిప్పుతూ ఘరానా కులాంబీకుల యింటికి
వచ్చాడు. వెంట సాంఘికపాణులైన ఇద్దరు జవాన్లూ, వినోద
ఘోషు, కొడుకు ‘కుమారు’, మరీ కొంతమంది వూరిప్రజా
వచ్చారు. ఆ స్త్రీ స్వాధీనపన్నుకొనటంలో కొంత ఘర్షణ జరుగు
తుందని తెలిసివుండికూడా, కొడుకును పిరికివానిగా చెయ్యటానికి
ఇష్టంలేక ధైర్యనాహసాలు నేర్పటానికి ఇది ప్రథమ పాతమను
వుద్దేశంతో కుమారును వెంట తీసుకువచ్చాడు. అనూరాధ
ఒంటరిది, ఆడది. ఇంత హంగామా అసవసరమని వినోదు డన్నా

కూడా - రివాల్యూ పుష్పానువంశం తీసుకొస్తేనే మంచిదని
తీసుకొచ్చాడు

“ఆ పిల్ల చాలా గడుసుదని విన్నాను. నిమిషంలో పోగు
చేస్తుండటం జనాన్ని. గగనునికికూడా సలహా లిచ్చేది ఆమెనట.
గుణ కూడా అంతమంది కాదట” అన్నాడు విజయుడు.

“లేదే! అలాంటివి ఎప్పుడూ వినలేదు” అన్నాడు
వినోద్.

“నేను విన్నాను.”

ఇ-టిముందు కొచ్చారు.

ఎవరూ కనపడలేదు. విజయుడు వరండాలో నిలబడి ఇటూ
అటూ తే-పారజూస్తున్నాడు. కిలవారి యిల్లలేనే వుంది! ఎదు
రుగా తులసివోట వుంది. ఇంకా పడిపోలేదుగాని, దాదాపు శిథి
లావస్థలో వుంది. ఒకవైపున కచేరీగది వుంది. ఇప్పుడది పావురా
లకీ, గబ్బిలాలకూ స్థావరమైంది.

“ఎక్కరైనా వున్నాగా?” నాకరు కేక వేశాడు.

నారవశూన్యమైన ఆ కేకవిని అందరికీ స్పందిపించింది.
“నేను వెళ్ళి రాధకు చెప్పినస్తాను బాబూ” అని వినోదభరోష
లోపలికి వెళ్ళాడు.

అతని గొంతునుబట్టి, చెప్పే తీరునుబట్టి ఇప్పటికీ కూడా
ఆ యింటిని అనారవపర్చటానికి సంకోచం కలుగుతూ వున్నట్లు
తెలుస్తూవుంది.

అనూరాధ వంటచేస్తూవుంది. వినోదుడువెళ్ళి వినయంగా
“చిన్న బాబుగారు వచ్చి బైటనుంచున్నారు అక్కా” అన్నాడు.

ఈ సదవకాశంకోసమే ఆమె నిత్యమూ ఎదురుచూస్తూ

పుండ. చెయికడుక్కుని లేచి సంతోషును పిలచి “బైట ఒకచాప పరచి, పిన్ని ఇప్పుడే వస్తుంది అని చెప్పు” అని మళ్లా వినోద్తో “ఎక్కువ ఆలస్యంకాదులే, బాబుగారు కోపగించుకుంటారేమో! నా తరపున కూర్చోమని చెప్పు వినోద్” అన్నది.

వినోదుడు అజ్ఞాతకదనంతో, నే నేం చేస్తాను అక్కా, మేము బీదరైతులము. జమీందారుగారు చెబితే కాదనలేము. అందుకనే—” అన్నాడు.

“అది నాకు తెలుసు వినోద్ !”

వినోదుడు వెళ్ళిపోయాడు. బైట చాపవేశారు. కాని దానిమీద ఎవరూ కూర్చోలేదు. విజయుడు కొరడం తిప్పుతూ సిగరెట్టు పీలుస్తూ వాకిట్లో పచారుచేస్తున్నాడు.

అయిదారు నిమిషాలకు సంతోష్ వచ్చి వాటికికేసి చూపిస్తూ భయంతో, “సిగ్ని వచ్చింది” అన్నది.

విజయుడు చప్పున నిలబడిపోయాడు. ఘరానా కుటుంబపు బిడ్డ. ఏమని పిలవాలా అని గుంజాటనలో ఆగోచింప సాగాడు. కాని తన బలహీనత కనపడినా లాభంలేదనుకుని— అనూరాధను వద్దేకించి “ఈ ఇల్లు మాదన్న సంగతి మీకు తెలుసా?” అన్నాడు.

“ఆ తెలుసు” అని సమాధానం వచ్చింది.

“అయితే ఎందుకు లీచెయ్యరు?”

అనూరాధ తలుపుచాటునుండే చెల్లెలిద్వారా సంభాషణ సాగించాలనుకున్నది. కాని ఆ పిల్లలంత చురుకైనది కాకపోవటం వల్లా, జమీందారుగారి కఠినస్వభావాన్ని గురించి విని భయంతో ఆమె అసలు చెప్పలేకపోయింది. విజయుడు సమాధానంకోసం

ఎదురుచూచి చివరకు విసుగుతో “చెప్పదలచుకున్న దేమిటో మీ పిన్నిని ఎదుటకు వచ్చి చెప్పమను ! నేను పెద్దపులిని, హింహాన్ని కాదు, ఆమెను అమూల్యంగా మింగటానికి. ఇల్లు ఖాళీచెయ్యని కారణమేమిటో చెప్పమను” అన్నాడు.

అనూరాధ బెటికిరాకుండా అక్కడనుంచే సమాధాన మిచ్చింది. “నెళ్ళిపోవాలన్న షరతేమీ లేదు. లోపలి భాగంలో మేము ఉండనచ్చునని మీతండ్రి వారిహార గాబుగారే చెప్పారు.”

“రాత్రొత్త లేమేనా జరిగాయా ?”

“లేదు. రాత్రొత్త లేమీ జరగలేదు. కాని వారింకా సజ్జెపులై వున్నారగా—అడిగితే తెలుస్తుంది.”

“నాకు అడగనలసిన అవసరం లేదు. ఈ షరతు వారిచేత ఎందుకు రాయించుకోలేదు ?”

“అన్నయ్య అనసరమనుకొని వుండరు. బహుశా పెద గాబుగారి నోటిమాటకంటే రాత్రొత్త లెక్కువని ఆయనకు తోచి వుండదు.”

దీనికేమీ సరైన సమాధానం తోచక విజయుడు మెదల కుండా వూరుకున్నాడు. వెంటనే లోపలినుండి మళ్ళీ సమాధానం వచ్చింది.

“ఈ షరతు రద్దయిందంటే అన్ని షరతులూ పోయినట్టే. ఇక మాకు ఈ ఇంట్లోవుండే అధికారం లేదు. కాని నేను ఏకాకి నైపోయాను. ఈ పిల్లకూడా వుంది. తలిదండ్రులూకూడా లేరు. నేనే పెంచి పెద్దదాన్ని చేశాను. మీరు దయతలిచి మమ్మీ స్థితిలో ఇక్కడ వుండనియ్యకపోతే ఎక్కడికి వెళదామా అని ఆలోచిస్తున్నాను” అన్నది అనూరాధ.

“దీనికి సమాధానం నే నివ్వవలసి వుంటుందా? అయితే మీ అన్నగారు ఎక్కడ వున్నాడు?” అన్నాడు విజయుడు.

“ఎక్కడున్నాడో నాకు తెలియదు మిమ్ముల్ని తనరకు కలుసుకోలేకపోవటానికి కారణం - మీరు అవసరమైన తాతారనే భయంకరమే” అని ఆమె తెమాయించుకుని మళ్ళా చెప్పసాగింది.

“మీరు యజమానులు-మీ ముందు ఏమీ దాచను నా కష్టస్థురాలన్నీ మరవి చేసుకుంటాను. నే నేరాడూ ఈ ఇంట్లోనుం కదలనని వంతంపట్టి కూర్చోలేదు. కొన్నాళ్ళపాటండి నా అంతట నేనే వెళ్ళిపోతాను.”

ఆమె గొంతుచుట్టటి కంటతడిపెట్టిందని బెట నిలబడి యున్న విజయుడు గ్రహించి, చాల బాధపడ్డాడు. మనసుకో కొంత స తోషంకూడా కలిగింది. ఈ ఇంటిని స్వాధీనపర్చుకోటానికి ఎన్ని యాతనలు పడవలసినచ్చేరో. ఎంతకాలం వచ్చేగో ననుకున్నాడు. వాస్తవంగా అవేమీ జరగ లేదు ఆమె కన్నీటితో భిక్షమాత్రం అడిగింది జేబులో పిస్టోలు, నొకర్ల చేతుల్లో లాఠీలు అతన్నే బాధ పెట్టసాగినై. కాని బలహీనత బయటపడితే లాభం లేదు. “వుండనివ్వటానికి నా కభ్యంతరంలేదు. కాని, ఇల్లు నా స్వంతానికి కావలసివుంది. నే నిప్పుడుంటున్న చోట చాల ఇబ్బందులు పడవలసివస్తోంది. అదీగాక మాయింట్లో ఆడవారుకూడా వారు చూట్టానికి కొద్దిరోజులలో వస్తామన్నాడు” అన్నాడు విజయుడు.

“మంచిదే, రానీయండి. బయటగదుల్లో మీరు విశ్రాంతిగా వుండవచ్చు. లోపల రెండో అంతస్తులో చాలా గదులున్నాయి. వారు వుండవచ్చు. ఇబ్బంది ఏమీ వుండదు.

పరాయిచోట వారికికూడా ఇక్కడ సంగతులు తెలిసిన మనిషి ఎవరైనా వుండాలిగా! నేను వారికి అన్నివిధాలా సాయం చేస్తూ వుంటాను” అన్నది అనూరాధ.

ఈసారి విజయుడు చాల సిగ్గుపడి “ఆవశరం లేదు. మీ లేమీ కష్టపడ నవసరంలేదు. వారివెంట నొకర్లు - చాకర్లు అంతా వస్తారు. అయితే - లోపలనువెళ్లి నే నొకసారి చూచి రావచ్చునా?” అన్నాడు.

“ఎందుకు చూడగూడదు! మీ కభ్యంతర మేముంటుంది!” అన్నది.

విజయుడు లోపలికివెళ్లి తుణంగిపు ఆమె మొహంకేసి చూశాడు. నెత్తిమీది ముసుగు జారిపోతూవుంది. సగం మాసిన చీర కట్టుకుంది. సగ లేమీ లేవు. చేతులకుమాత్రం రెండు తజలు బంగారపు గాజులున్నాయి. అశ్రుమిశ్రితమైన ఆమె స్వరం విజయునికి అత్యంతమృదువుగా విసిపించింది. రూపంకూడా అలాగే వుంటుందనుకున్నాడు. పేదదైన కులీన కుటుంబపు బిడ్డేగా! కాని చూచినతర్వాత అత ననుకున్నట్లుగా లేదు. రంగు ఎరుపు కాదు, చామనచాయ. కాని కొంచెం నలుపువైపుకే మెగ్గిందనుకోవచ్చు. పల్లెటూరిపిల్లలు ఎలావుంటారో సరీగ్గా అలాగే ఉంది. ఆమె సోమరితనంగా కాలం గడపదని ఆమె ప్రకృతే చెబుతూవుంది. ఆమె మొహంలో ఒక విధమైన కళ ప్రతిబింబిస్తూవుంది కళంకరహితమైన సౌందర్య ప్రతిమ.

“నేను వంటపనిలో ఉన్నాను. బాబుగారికి ఇల్లంతా చూపించు వినోద్!” అన్నది అనూరాధ.

“నువ్వుకూడా రావా అక్కా?”

“రాను.”

పైకిచెల్చి విజయుడు అంతా కలయదిరిగి చూచాడు. గదులు చాలా వున్నాయి. ప్రతి గదిలోనూ పూర్వకాలపు పతనం కొద్దో, గొప్పో కనిపిస్తూవున్నది. కొన్ని శిథిలమైపోయినాయి. కొన్ని కాబోతున్నాయి ఇప్పుడు వాటి గొప్పతనం అట్టే కనుపించకపోయినా ఆ గొజ్జుల్లో వుండేది వాటికి విలువ. బయటగదుల్లాగానే ఈ గదులూడా శిథిలావస్థలో ఎముకల గూఢలా వున్నాయి. పేదరికపు ఛాయలు ప్రతి వస్తువుమీదా బాగా దట్టంగా అలుముకున్నాయి.

విజయుడు కిందకు వచ్చినతర్వాత అనూరాధ వంటింటి వాకిట్లోకి వచ్చి నుంచున్నది. పేదరికంలో ఉన్నా ఆమె ఘరానా కుటుంబపు బిడ్డగనక ఆమెను ‘నువ్వు’ అని సంబోధించటానికి సెజయునికి వెఱచనిపించింది. “మీరు ఈ ఇంట్లో ఇంకెంత కాలం ఉండదలచుకున్నారు?” అన్నాడు.

“ఇప్పుడు స్కూల్ చెప్పలేను. మీరు దయతలచి ఉంది నన్నాళ్ళు—”

“కొంతకాలంపాటు ఉండవచ్చును కాని, ఎక్కువ కాలం ఉంటానికి వీలుండదు. అప్పుడు మళ్ళా ఎక్కడికి వెళతారు?”

“అదే, రాత్రిం బగళ్ళు ఆలోచించేది.”

“మీరు గగనుని జాడ తెలుసునని లోకు లనుకుంటున్నారు.”

“వారు ఇంకేమేమి అనుకుంటున్నారు!”

విజయుడు ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పలేకపోయాడు.

“నాకు తెలియదని మీరు మొదటే చెప్పారు. ఒకవేళ

తెలిసినా అన్నను పట్టిచి యివ్వనా? ఇదేగా మీ ఆజ్ఞ?" అన్నది అనూరాధ.

ఆమె స్వరంలో తిరస్కారభావం కనపడింది. విజయుడు చాల సిగ్గుపడ్డాడు. జాత్యభిమానం ఆమెలో ఇంకా చావలేదనుకున్నాడు. "మిమ్ముల్ని ఆపని చెయ్యమని నే ననటంలేదు. శక్తి వుంటే నేనే స్వయంగా అతన్ని వెతికి పట్టుకుంటాను. ఇంతకాలం నుండి మా సర్వనాశనం చేస్తున్నదికూడా తెలియదు మీకు?" అన్నాడు.

సమాధానమేమీ రాలేదు. "ఇక ముందు ప్రపంచంలో కృతజ్ఞత అనే మూటైనా పూటూదా? ఎప్పుడైనా దీనిని మరిచి మీ అన్నను సలహా యివ్వలేకపోయారా? మా తండ్రి తిన్నని మ'షి. మీ వ శమునందు వారికి అమితమైన గౌరవ మర్యాదలున్నాయి కనుకనే గగనునికి సర్వస్వం అప్పగించారు. దానికి ప్రతిఫలం యిదేనా? నేను దేశంలో పున్నట్లయితే అలా ఎప్పటికీ జరగనిచ్చేవాణ్ణి కాదనిమాత్రం గట్టిగా తెలుసుకోండి" అన్నాడు విజయుడు.

అనూరాధ మెదలకుండా పూరుకుంది. ఏ మాటకూ సమాధానం రాకపోయేప్పటికీ విజయుడు లోలోన చాల శాక పడ్డాడు. అతనిలో ఉద్భవిల్లిన కరుణంతా భస్మమైపోయింది. "నేను కఠినుడననీ, అనవసరమైన దయాదాక్షిణ్యాలు నాలో లేవనీ, తప్పుచేసి నాచేతినుండి ఎవరూ తప్పించుకోలేరనీ అందరికీ తెలుసు. అన్నగారు కనపడితే కనీసం ఈ విషయమైనా చెప్పండి" అన్నాడు.

అనూరాధ అలాగే మానంగా వుండిపోయింది. “ఇన్వార్ష నుంచి ఇల్లంతా నా స్వాధీనమైపోయింది. బెట గదులు తాగు చేయించిన తర్వాత రెండు మూడు రోజులలో ఇక్కడికే వస్తాను. ఆడంబులు ఆ తర్వాత వస్తారు. మరెక్కడనూ వెళ్ళలేనంత రకు మీరు కిందగదిలో వుండండి. ఏ నస్తువూ దాటేయ్యబానికి మాత్రం ప్రయత్నించకండి” అన్నాడు విజయకు.

ఇంతలో కుమార్ “దాహమాతూ వుంది. మంచినీళ్లు నాన్నా?” అన్నాడు.

“ఇక్కడ మంచినీళ్ళెక్కడివి?”

అనూరాధ చేతిసైగతో అతన్ని తనదగ్గరకు పిలిచి వంటింట్లోకి తీసుకెళ్ళి, “కొబ్బరి బొండాంనీళ్లు తాగుతావా బాబూ?” అన్నది.

“ఆ తాగుతాను.”

సంతోష్ బొండాం కొట్టి షుభం యిచ్చాడు. కుమార్ నీళ్ళనీ కడుపునిండా తాగి, పచ్చికొబ్బరి తీసుకు తిన్నాడు. “చాల తియ్యగావున్నాయి. నువ్వను చా తాగుతావా నాన్నా?”

అన్నాడు బెటికివచ్చి.

“తాగను.”

“తాగరాదు నాన్నా? చాలా వున్నాయ్! అంతా మనదేగా!”

ఇంతమంది ముందు కుర్రవాడి నోటినుండి వచ్చిన ఈ మాటవిని అతను చాల సిగ్గుపడి “వద్దు. తాగను, నువ్వు వది” అన్నాడు.

ఇటు స్వాధీనం చేసుకొని విజయుడు పీఠం నెమికు
 కూర్చున్నాడు. రెండు గదులుమాత్రం తను ప్రత్యేకంగా వుండు
 కొని తెక్కిన భాగమంతా కచేరీకిన వుంచాడు వినోదభూమి
 ఒకప్పుడు జమీందారులవద్ద ఉద్యోగం చేసివున్నాడు. ఆ సాంప్ర
 దామూన్ననుసరించే అతడు కొత్తగుమస్తాగా నియమించినా
 చిక్కులు నదలలేదు. గగనచటర్జీ నసగాలుజేసిన డబ్బు రసీదు
 లివ్వడం అనమూనకర మనునటనే దీనికి ముఖ్యకారణం. ఎందు
 చేతనంటే దానిలో అపనమ్మకపు ఛాయలుంటాయి. అది చట
 ర్జీల వంశానికి కారవస్రదం కాదు. దీనిమూలకంగా అతను పరా
 గైన తర్వాత రెండు చాల చిక్కుల్లో పడ్డాడు. సాక్ష్యాలు,
 ప్రమాణాలతో ప్రజలు హాజరౌతున్నారు. కంటతడి పెట్టుకుంటు
 న్నారు, తుడుచుకుంటున్నారు. ఎవరు ఎంత ఇచ్చారో, ఎవరెంత
 బాకీవున్నారో నిర్ణయించటం చాల కష్టంగా ఉంది. విజయుడు
 ఎంత తొందరగా కలకతా తిరిగి వెళదామనుకుంటున్నాడో అంత
 తొందరగా వెళ్ళలేకపోయాడు. ఆస్వాళ-రేపు అంటూవుండగానే
 పదిహేనురోజులు గడిచిపోయాయి.

ఇటు కొడుక్కి సంకోషతో స్నేహం కలిసింది. వయ
 సులో అతను రెండు మూడేళ్ళు చిన్నకాని, సాంఘిక సంబంధాలు
 మాత్రం పెద్దవి. ఇంకెవరూ లేకపోయేప్పటికీ అతను వారితో
 కలసి మెలసి పోయాడు. వారినద్దే ఇంట్లో వుంటూ వుంటాడు.
 తోటలూ - దొడ్లూ, చెట్లూ - పుట్టలూ తిరుగుతూ వుంటారు.

వచ్చి మామిడికాయలు, పిచ్చిక గుఱ్ఱం వెతుక్కుంటూ సంతోష్ అక్కదగ్గరే తరచుగా అన్నం తింటూ వుంటాడు. ఇరుగుపొరుగువారిని చూచి అనూరాధను 'పిన్నీ!' అని కూడా పిలువసాగాడు. విజయుడు డబ్బా-దర్జం లెక్కల చిక్కుల్లోపడి కొడుకు అజమాయిషీ తీసుకొంటానీకే తీరటంలేదు. తీరిక దొరికి అజమాయిషీ కనుక్కుందా మనుకునేప్పటికీ వాడు కనపడేవాడు కాదు. ఎప్పుడైనా ఒకనాడు గదుకొని దగ్గర కూర్చోబెట్టుకున్నా, కాసేపు సందు దొరికేప్పటికీ ఒక్క గంతుగా వెళ్ళి పిన్నీ గారి వంటింట్లో దూరేవాడు. మధ్యాహ్నం పూట సంతోష్ పోషాటు పప్పు అన్నం తినేవాడు. సాయంత్రం రోజు, కొబ్బరి తాజా—

ఆరోజు సాయంత్రం ఆసాములెవరూ రా లేదు. విజయుడు కాఫీ తీసుకొని సిగరెట్లు కాలుస్తూ ఏటియొడ్డుకు. మికాను వెళ్ళి వద్దామనుకుంటున్నాడు. తలవని తలంపుగా కొడుకుసంగతి జాపక మొచ్చింది. ఇవ్వారే పగలల్లా కనపడలేదు. నౌకను పిలిచి "కుమార్ ఎక్కడ ఉన్నాడరా?" అన్నాడు.

అతను చేతిలో అనూరాధ ఇంటికేసి చూపించి "అలా!" అన్నాడు.

"ఇవ్వారే అన్నం తిన్నాడా?"

"లేదు."

"ఎందుకు పెట్టలేదు?"

"ఇక్కడ తినడుబాబూ! తిననంటూ చివ్వుకా కీస్తాడు."

"లేవటించీ నేను భోంచేసేటప్పుడు వాడిని నా దగ్గర కూర్చోబెట్టు" అని అతను మనసులో ఏ ముఠా చించుకున్నాడో

వీమో, పీకారునూని తిన్నగా లోపలికి వెళ్ళాడు. నసారా లోంచి కొడుకుగొంతు వినపడుతూవుంది. “పిన్నీ, ఇంకొక కొట్టి, రెండు లడ్డూలూ.....త్వరగా”

“దిగిరా నాయనా ! మీలాగ నేను చెల్లు ఎక్కగలనా?” అంటూన్నది అనూరాధ.

“ఎదుకు ఎక్కలేవు పిన్నీ ! కష్టమేమీ లేదు. ఆ పెద్ద కొమ్మలమీద కాలువేసి, ఈ చిన్నకొమ్మ వట్టుకుని చప్పున ఎక్కిరా !” అంటున్నాడు కుమార్.

విజయుడు దగ్గరకువచ్చి నుంచున్నాడు. వంటింటి ముందు ఒక పెద్ద మామిడిచెట్టు వుంది. కుమార్, సంతోష్ వాటి కొమ్మలమీద కూర్చుని కాళ్ళు వేళ్ళాడవేసి కలలాసాగా తింటున్నారు. విజయుణ్ణి చూడగానే ఇద్దరూ ఒక్కసారి తెల్లబోయారు. అనూరాధ వంటింటి తలుపు చాటుకువెళ్ళి నుంచున్నది.

“వీళ్ళు తిండి తినేచోటు ఇదేనా ?” అన్నాడు విజయుడు. ఎవరూ మాట్లాడకపోయేప్పటికీ విజయుడు లోపలి వ్యక్తి నుద్దేశించి, “మీమీద మహా అమలు చేస్తున్నట్టున్నాడే ?” అన్నాడు.

ఈసారి అనూరాధ మృదుస్వరంతో “అవును” అని సమాధాన మిచ్చింది.

“అయినా అంత నెత్తిన ఎక్కించుకుంటూ రెండుకు ?”

“ఇంకా అల్లరి చేస్తాడనే భయంవల్ల.”

“కాని ఇటీవద్ద ఏమీ చెయ్యడే ?”

“చెయ్యకపోతే చెయ్యకపోతూ వుండవచ్చు. అయినా ఎవరివద్ద చేస్తాడు ? తల్లి లేదాయె. ముత్తవ ఊంటే ఎప్పుడూ

మూచానపడి ఉంది. ఇన్నిటి తెలుసు' గిన స్వయంహారాలతో గాలి పీల్చుటా కుండా తీగక పోగుండా వుంటారు !”

నిజము కి ఆ సంగతి తెలియని కాదు. కాని తన బిడ్డకు తల్లి లేనన్ని చాలా ముత్యాల నోటికి నుంచి చాలా స్వభవప్రకాశము. “మీరు చాలా సంగతులు తెలుసుకున్నట్లు వున్నాడు. ఎవరు చెప్పారు? కుమారా!” అన్నాడు.

“అల్లరికి చెప్పగల ఈడు లేకపోయినా తెలుసుకున్నది మట్టుకు అతని మాటలనుబట్టి. మధ్యాహ్నం టైం వచ్చి ఎండగోకి వెళ్ళిపోయాడు. అయినా మరచించి పోతూనేవుంటాడు. వెళ్ళిపోజన నా పక్కలో పండుకొని ఇంట్లో కబుర్లు చెబుతూ వుంటాడు.”

ఆ మొదటి రోజులాగానే ఇన్వార్షకూడా ఆమె కంఠ స్వరం చాలా మృదువుగా ఉంది. అనాలని లేచుగాని ఆమె కంఠ స్వరం మరొకసారి వినిపిన ఉద్దేశంతో, “ఇంటికి వెళ్ళిన తర్వాత ఈసారి కుమార్ చాలా బాధపడతాడు” అన్నాడు

“ఎందుకని?”

“అల్లరి చెయ్యటమనేది ఒక మత్తుమందు లాంటిది అలవాటు పడినవాడు మెదలకుండా వుండాలంటే బాధగా ఉంటుంది. ఉత్సాహం వుండదు. అక్కడికి వెళ్ళినతర్వాత వాడికి ఈ మత్తుమందు సమకూర్చి పెట్టేవా రెవరుంటారు! రెండు రోజులలో పారిపోయి చక్కావస్తాడు.”

“లేదు, మర్చిపోతాడు. దిగిరా నాయనా! వచ్చి కొట్టె తీసుకెళ్ళు” అన్నది అనూరాధ మెల్లగా.

కుమార్ వల్లెం చేతోవ్వకుని దిగినచ్చాడు. పిన్ని చేతోచించి గూకొన్ని రొట్టెలూ, లడ్డూలూ తీసుకొని తింటూ ఆమె నానుకొని నుంచున్నాడు. అవి జమూంధార్లు తినగ్గ రొట్టెలు కాకపోయినా వాటితో ప్రేమాన్యతము నిండివుందని గ్రహించాడు విజయుడు. “నిన్న చేసిన పెన్నముద్దులు ఇవ్వాలి కూడా చేస్తానని చెయ్యలేదే పిన్ని?” అన్నాడు కుమార్.

“మర్చిపోయాను నాయనా! కొంచెం ఆనమరచి ఇటు వచ్చేప్పటికి పిల్లి పాలు పాగబోసిపోయింది. రేపు తప్పకుండా చేస్తానులే” అన్నది అనూగాధ.

“ఏ పిల్లి పిన్ని? వెల్లదా?”

“అదే నాయనా!” అని అనూరాధ అతని ముంగురు లను నిమురుతూ నుంచున్నది

ఈ అలరి చూసూవుంటే ముందుముందు ముకురుతనంగా పరిణమిస్తుందేమో ననిపిస్తూవుంది” అన్నాడు విజయుడు.

ఇంతలో కుమార్ “మంచిదీశ్వరీ?” అన్నాడు

“మర్చిపోయాను బాబూ! ఇదిగో తెస్తున్నాను.”

“నువ్వు అన్నీ మర్చిపోతావు పిన్ని! నీకేం జ్ఞాపక ముండదు.”

“మీకు దెబ్బలు తగలాలి. అడుగడుగుకి మర్చిపోతూ ఉంటారు” అన్నాడు విజయుడు.

“మరే!” అని అనూరాధ నవ్వింది. అజాగ్రత్తగా ఉండటం మూలంగా ఆ నవ్వు విజయుడు చూచాడు. కొడుకు చేస్తున్న అల్లరికి క్షమాపణ చెప్పకుండా మనుకున్నాడు. కాని ఆమె మరొకవిధంగా భావిస్తుందేమో! తన తేమిలో, కష్టపు

రోజుల్లో కటాక్షిస్తున్నానని కించపడుకుందేమో ననుకుందే హంతో మెదలకుండా వ్రాసుకున్నాడు.

మర్నాడు ఉదయాన అనూరాధ కుమార్. చంతోషాలకు అన్నం వడ్డించి కూర వడ్డించుతూవుంది. నెత్తిన ముసుగులేదు. హఠాత్తుగా వాకిటివద్ద ఎవరినో నీడకనపడింది. తలెత్తినాచింది— చిన్నబాబు. చప్పున నెత్తిన ముసుగువేసుకొని లేచి నుంచున్నది.

“ఒక ముఖ్యమైన సలహాకోసమని మీ వద్దకు వచ్చాను. వినోదభరోషు ఈవూరివాడే మీరు అతన్ని బాగా ఎరుగుండి వుంటారు. అతన్ని గణేశపురానికి కొత్త గుహాస్థాగా వేగూలను కుంటున్నాను. అతన్ని సంగారీగా నమ్మి ఉండవచ్చునా? లేదా? మీ సలహా దేమిటి?” అన్నాడు విజయుడు.

వినోదుడు పనిలో ప్రవేశించి వారంరోజులు పైదాటింది. చేతనెంతవరకు బాగానే చెస్తున్నాడు. ఏవిధమైన గల్లంతూలేదు. ఈసభ్యుల అతని గుణగణాలను తెలుసుకోవలసినంత అవసర మేమి వచ్చిందో అనూరాధకు అర్థంకాలేదు. మృదుస్వరంతో “వినోదబాబు ఏమిచేశాడేమిటి?” అన్నది.

“ఇంతవరకూ ఏమీ చెయ్యలేదు. కాని జాగ్రత్తగా ఉండటం మంచిదిగా!”

“అతను చాలా మంచి మనిషి నా ఉద్దేశం”

“నిజమైన ఉద్దేశమేనా? అతనిమీద నిందమావటానికి ఇష్టంలేక మంచివా ఉంటున్నారా?”

“నేను మంచన్నా, చెడ్డన్నా ఏమైనా విలువుంటుందా?”

“ఎందుకు ఉండదు? అతను మీరే సరైన నిర్ణయకర్తని చెప్పాడు.”

అనూరాధ కొంచెం ఆలోచించి “అతను మంచి మనిషే. అయినా ఒక కంటికో కనిపెడుతూ వుండండి మీ నిర్లక్ష్యం మూలాన మంచి మనషికికూడా దుర్బుద్ధి పుడితే పుట్టవచ్చు” అన్నది.

“ఆ సంగతి నిజమే.. నేనా లన్నిటికీ కారణాలువెతుకుతూ కూచుంటే చాలావాటికి నోరు మెదల్చుటానికి కూడ వీలుండగు” అన్నాడు విజయుడు.

మళ్ళీ కొడుకు నుద్దేశించి, “నీ అదృష్టం మంచిదిరా ! తలచని తలంపుగా ఒక పినతల్లిని సంపాదించావు. లేకపోతే ఈ అడవిలో సగంభోజాలు పస్తులు పండుకోవలసి వచ్చేది” అన్నాడు.

“మీకు ఇక్కడ భోజనానికి ఇబ్బందిగా వుందా ఏమిటి.” అన్నది అనూరాధ మెల్లగా.

విజయుడు నవ్వుతూ “ఏమీ లేదు. ఊరికినే అన్నాను. జీవితమంతా పరదేశాలలో గడిపాను. ఇలాంటి ఇబ్బందులు అనేక సమయాల్లో అనేకములు వచ్చినవి. అయినా, వాటిని నేను ఎక్కువ లెక్కచేయను” అని బయటకు వెళ్ళిపోయాడు. అనూరాధ కిటికీగోనుండి చూచి అతనింకా స్నాన, భోజనాదులు చేయ లేదని గ్రహించింది.

౪

ఈ యింటికి వచ్చినతరువాత అతనికి ఒక పాత పడక కుర్చీ దొరికింది. సాయంత్రంవేళ దానిమీద కాళ్ళారచాపుకొని, కళ్ళు మూసుకుని సిగరెట్టు పీలుస్తున్నాడు. ఇంతలో “బ్లాబు గారూ” అన్న పిలుపు చెవిని పడింది. కళ్ళుతెరచి చూచాడు.

వీధులుగా ఒక వృద్ధుడు నిలబడి ఉన్నాడు. వయస్సు అరవై సంవత్సరాలకు పైదాటి ఉంటుంది. కాని శరీరము మాత్రము కాయలాగ ఉన్నది. మీసాలు నెరసినవి. కాని మధ్య మధ్య నల్లవెండ్రుకలు తుమ్మెదవలె మెరుస్తున్నవి. ముందు పళ్లు రెండు మూడుతప్ప తక్కినవన్నీ గట్టిగానే ఉన్నవి. ఒంటిమీద సిల్కు కోటు, పైన కండువా, కాళ్ళకు చెనాచెప్పూలు ఉన్నవి. జేబు గడియారపు గొలుసులో పులిగోరు వ్రేలాడుతోంది. ఈ పల్లె ప్రాంతాల్లో అతను ధనవంతుడులాగ కనపడుతున్నాడు. విజయండు లేచి కూర్చుని కూర్చోమని ఎత్తుపీట చూపించాడు. వృద్ధుడు “నమస్కారం” అని కూర్చున్నాడు.

“నమస్కారం.”

“తమరు ఈ వూరి ఒకానొకరు, తమ తండ్రిగారు భ్యాతగల లక్షాధిపతి. పేరు తలుచుకుంటే చాలు. మీరు వాని సుపుత్రులు. పాపమా పిల్లయందు దయ చూపకపోతే అనేక యాతనలకు లోనవ్వాలిసి వస్తుంది” అన్నాడు వృద్ధుడు.

“ఆ పిల్ల ఎవరు? ఎంత ఇచ్చవలసి వుండేమిటి?”

“బాణీని గురించేమీ కాదు. నేను చెప్పేది అమరచటర్జీ గారి కుమార్తెను గురించి. చాల ఉత్తమురాలు, గగనచటర్జీకి మారుటి చెల్లెలు. ఈ ఇల్లు ఆమె తండ్రి కట్టించింది. కాని ఇక్కడేమీ వుండదు. నాలుగు రోజులుండి వెళ్ళిపోతోంది. ఆ ఏర్పాట్లన్నీ అయ్యాయి. ఈ నాలుగు రోజులకే తమరు మెడపట్టించి పెటను పెంటించటం తగునా?” అన్నాడు వృద్ధుడు.

“ఈ అశీష్టత వృద్ధునిమీద కొపగించుకున్నా లాభం లేదని విజయండు గ్రహించాడు. కాని అతను మాట్లాడే మాటల ధోరణి

ణినిబట్టి కాకపడక తప్పలేదు. “తగునో కాదో, దాన్ని నిర్ణయించుకునేవాణ్ణి నేను. ఆమె తరఫున వకాలకు పుచ్చుకోవడానికి నువ్వెవరవు?” అన్నాడు.

“నా పేరు త్రిలోచన గంగోపాధ్యాయులు. ఈ ప్రక్క గ్రామం, మహేశపురంలో మా కాపురం. నన్నెరుగనివా రెవరూ లేరు. మీ తండ్రిగారి ఆశీర్వాదంవల్ల నా ముందు చెయిజాపని వాడు ఈ ప్రాంతంలో దొరకటం కిష్టము. మీకు నమ్మకం లేకపోతే వినోదఘోషు నడగండి” అన్నాడు వృద్ధుడు.

“అంత అవసరంవస్తే నేనే మీవద్దకు వస్తానులే. ఆమె తరఫున వకాలకు తీసుకోవడానికి, అసలు మీరు ఆమెకు ఏమాత్రం తెలుసుకోవచ్చునా?” అన్నాడు.

వృద్ధుడు కొంచెం ముసిముసి నవ్వులునవ్వుకొని “భర్తను. నచ్చే వైశాఖమాసం వెళ్ళగానే వివాహం చేసుకుంటాను.” అన్నాడు.

విజయుడు స్తబ్ధుడై, “అనూరాధను మీరు వివాహం చేసుకుంటారా?” అన్నాడు.

“అవును. అదే నా దృఢసంకల్పం. జ్యేష్ఠమాసం వెళ్ళిన తర్వాతకాని మంచి లగ్నాలులేవు. లేకపోతే ఆ మూడు ముళ్ళూ ఈ నెలలోనే వేసేపని. ఇక్కడ ఉండనివ్వను. మిమ్మిల్ని బ్రతిమాల నవసరమూ వుండేదికాదు.”

విజయుడు కొంచెంసేపు మెదలకుండావుండి “ఈ సంబంధం కుదిర్చింది ఎవరు? గగనచటర్జీయూ?” అన్నాడు.

వృద్ధుడు కోపంతో కాకపడి “ఆ దొంగవెధనా? జమీందారీ సర్వనాశనంచేసి పరారయ్యాడు. ఇంతకాలంనుండి వాడేగా

అడ్డుతగులుతూ వచ్చింది. లేకపోతే ఈ మార్గశిర మాసంలో వివాహమైపోయేది. నేను ఉత్తమ వశీయులము. శ్రీకృష్ణుని సంతానం. మీ ఇంట పిల్లనివ్వము. ఇది అతనన్న మాటలు. ఇప్పుడా హాంబికము ఏమైందో? చివరికి వారంటే పిల్ల నివ్వాలి వచ్చిందే! ఈ కాలంలో కులగోత్రాలను ఎవరూ చిస్తున్నారు బాబూ! డబ్బే కులాలు, డబ్బే గౌరవం, డబ్బే సర్వస్వం; అవునా బాబూ!” అన్నాడు.

“అవునుగాని, అనూరాధ ఒప్పుకుందా?” అన్నాడు నిజయుడు.

వృద్ధుడు సగర్వంగా మీసం మెలివేసి “ఒప్పుకోకుంటామా? ఏమంటావు బాబూ? పట్టణమనంచి మీరు వచ్చి ఒక్క కసురు కసిరేప్పటికి ఇంకేముంది? కళ్ళిముందు అంతా అంధకారంగా కనపడింది. లేకపోతే నా సంకల్పనే ప్రండేదికాదు. కొడుకుల క్షిప్తంలేదు, కొడల్లకు యిష్టంలేదు. ఈ ఖిల్కూ-అల్లుళ్ళూ అంతా విముఖంగా వున్నారు. నేనుకూడా—‘పోనీలే, ఇప్పటికే రైదు సాల్లు గృహస్థులమయ్యాం కదా’ అనుకున్నాను. కాని రాధె స్వయంగా నా వద్దకు ‘గంగో మహాదేవీ! మీ పంచను స్థాన మివ్వండి. చాకీచేసుకు బ్రతుకుతాను’ అని కబురంపించింది. ఇంకేం చేస్తాను! ఒప్పుకోక తప్పలేదు” అన్నాడు.

నిజయుడు మాట్లాడలేదు.

“వివాహం ఈ యింట్లోనే జరగాలి. చూట్టానికి బాగుం డదు. లేకపోతే మీ ఇంటినద్దనే చేసుకుందును. గగనచటర్జీకి ఎడరో పినతల్లి వుండటం ఆమె కన్యాదానం చేస్తుంది. ఇక మీ

కొక్కరు ఒప్పుకొన్నట్లుయితే అంతా ఇదిరిపోయినట్లే” అన్నాడు
వృద్ధమహాశయుడు.

విజయుడు తల పెక్కితీ, “ఒప్పుకొని నేనేం చెయ్యగో
చెప్పండి. నేను యిల్లు ఖాళీచెయ్యమని తాకీదు యివ్వకుండా
వుండటమేగా! సరే, అలాగే చేస్తాను. ఇక రు మీ వెళ్ళివచ్చు
సెలవు!” అన్నాడు.

“సెలవు! మహాప్రభూ సెలవు! అది ఎలాగూ వుంది.
మీ తండ్రిగారు లక్షల కళికారి, చల్లని ప్రభువు. తయచుకుంటేనే
శుభం కలుగుతుంది.”

“అలాగే. ఇక తమరు దయ చెయ్యండి.”

“అయితే వెళుతున్నాను ప్రభూ — నమస్కారం” అని
త్రిలోచనబాబు వెళ్ళిపోయాడు.

వృద్ధమహాశయుడు వెళ్ళిపోయిన తర్వాత విజయుడు
‘మెదలకుండా కూర్చుని — ‘దీనిలో బుర్ర పగులగొట్టుకునేంత
అవురరనేముంది! వాస్తవంగా ఇంతకుతప్ప ఆ పిల్లకు మరొక
ఆధారమేముంది? లోకంలో ఇంతకుముందు జరగనిదంటూ ఏమీ
లేదు. అలా జరుగుతూనే వుంటాయి. ఇంకా దానికోసం చింత
‘దేనికి?’ అని ఆలోచిస్తున్నాడు. తలనని తలంపుగా అతనికి
ఆరోజున వినోదఘోషు చెప్పినమాట జ్ఞప్తికి వచ్చింది. ఒకరోజున
అనూరాధ — కులమేమిటి? తిండికి బట్టకీ కొరతలేకుండా వుంటే
అదే పదివేలు—’ అని అన్నతో పోల్చాడుతూ వుండటం.

దానిమీదట గగనుడు క్రోధంతో మండిపడి — “నువ్వు
తల్లిదండ్రులపేరు మంటగలప దలచావా ఏమిటి?” అని అడ్డు.

తెగిలాడట. “వారి నంశజుడిని నీవు పేగు ప్రతిష్ఠలు నిలుపగలిగితే నిలుపు. నేను నిలుప లేను” అని సమాధానమిచ్చిందట అనూరాధ.

ఈ మాటలతోని వ్యధను విజయము గ్రహించ లేకపోయాడు. కులగోత్రాలయందు నమ్మకంలేకు, కాని ఎందువల్లో. అతనికి గగనుమీస సానుభూతి కలిగింది. అనూరాధ తీవ్రసమాధానాన్ని సురించి మనసులో ఆలోచించి కొద్ది-సిగ్గునూలిన దానిలా కనపడింది.

బైట నరండాలో క్రమంగా రైతులు పోనాకున్నారు. ఇక అతను నారిలో తన వ్యవసాయాలు ప్రారంభించాలి. కాని ఇన్సూర అతనికేమీ బాగుండలేదు. నౌకకుతో చెప్పి వారంకరిని ఇళ్ళకు పంపించేశాడు. కచ్చేరీలోకూడా ఒంటరిగా కూర్చోలేక పోయాడు. ఏమి ఆలోచించాడో ఏమో చివ్వునలేచి సరాసరి లోపలికి వెళ్ళాడు. . నంటింటినుందు వసానాలో అనూరాధ చాపమీద రెండువైపుల చెరొక బిడ్డను వేసుకు పండుకొని భారతకథ చెబుతూవుంది. కోజూ సాయంత్రం పనులన్నీ త్వరగా ముగించుకు పడుకుని పిల్లలకు కథలుచెబుతూ వుంటుంది. తర్వాత కుమార్ కి అన్నం తినిపించి తండ్రిదగ్గరకు పంపించుతూ వుంటుంది. వెన్నెల రాత్రి. తమాల వృక్షాల సందుల్లోంచి వెన్నెలపొడ వంటిమీద, మొహంమీదా పడుతోంది. చెట్లనీడల్లోంచి ఎవరో ఒకమనిషి అటు వస్తున్న అలికిడి విని అనూరాధ దిగ్గున లేచి “ఎవరు!” అన్నది.

“నేను విజయమ్మగ్గి.”

ముగ్గురూ తడబడుతూ లేచి కూర్చున్నారు. సంతోషానికి చినబాబుగారంటే అమితభయం. మొట్టమొదటిరోజు సంగతి

అతనింతవరకు మరచిపోలేదు. అతను అటూ ఇటూనూచి ఒక్క పరుగు తీశాడు. కుమార్ కూడా స్నేహితు ననుసరించాడు.

“త్రిలోచన గంగూలీని మీ రెగుగున్నారా? ఇవ్వాళ నా దగ్గరకు వచ్చాడు” అన్నాడు విజయుడు.

అనూరాధకు చాల ఆశ్చర్యం కలిగింది. “మీ వద్దకా? కాని మీరు వారికేమీ బాకీదానికాదుగా?” అన్నది.

“కాదు, అయివున్నట్లయితే మీకు చాల లాభంగా వుండేది. నేను ఆ రోజున చేసినవానికి ఏనాడైనా ప్రతీకారం చేయగలిగేదామి.”

అనూరాధ మాట్లాడలేదు. అతను మిమ్మల్ని వివాహం చేసుకోబోతున్నానని చెప్పిపోయాడు నిద్రమేనా!” అన్నాడు విజయుడు.

“అవును”

“మీరు అతన్ని కాళ్ళా వేళ్ళాపడి యాచించి వప్పించారా?”

“అవును.”

“అలాగే చేసివుంటే చాల అవమానకరమైన సంగతి. మీ ఒక్కరికే కాదు, నాకు కూడాను.”

“మీ కెందుకు?”

“ఆ సంగతి చెప్పటానికే వచ్చాను నేను. నా వత్తడివల్ల మీరీ నిర్ణయానికి వచ్చినట్లు త్రిలోచనుడు చెప్పిపోయాడు. మీరు మరెక్కడా నిలవనీడలేక పోయేప్పటికి ఎంతో బతిమాలి-బామాలి అతన్ని వప్పించారట. లేకపోతే అతణ్ణి వృద్ధాశ్రంలో వివాహం చేసుకోవాలన్న కోర్కేలేదట. మీరు కాళ్ళా వేళ్ళా పడి కంటతడిపెడితే అతను ఒప్పుకోక తప్పిందికాదట.”

“అవును. ఇదంతా నిజమే.”

“నేను చేసినపనికి క్షమించండి. నా ఒత్తిడిని ఉపసంహరించుకుంటున్నాను.”

అనూరాధ మాట్లాడలేదు.

“అయితే మీ స్వర్ణయాన్ని కూడా ఉపసంహరించుకోవాలి” అన్నాడు విజయకు.

“అలా ఎప్పటికీ జరగదు. నేను మాట గావచ్చాను. అంతా విన్నాను. మీకు అతన్ని ఎత్తిపోవచ్చు.”

“ఏమి ఎత్తిపోడనరు. అతనికి నీ యీడుప్రస్న కొడుకులూ కూతుళ్ళూ వున్నాడు. వారికో తగూలూ — పోట్లాటలూ వస్తాయి. అతని కుటుంబంలో కల్లోలం చెలరేగుతుంది. మీకు కూడా శాంతివుండదు. మీరు ఈ సంగతులన్నీ ఆలోచించారా?”

అనూరాధ వినయంగా, “ఆలోచించాను. అలాంటివేమీ జరగజని నా సమ్మతం” అన్నది.

విని విజయకు స్తంభించిపోయాడు. “నృన్ధుడు ఎంతకాలం జీవిస్తాడని ఆశిస్తున్నారు?” అన్నాడు.

“లోకంలో ప్రతి ఆడదీ భర్తాయుస్సు నృద్ధికావాలని కోరుకుంటూ వుంటుంది. ముత్తైదువునై నేనే ముందు చనిపోవచ్చుగా” అన్నది అనూరాధ.

విజయకు పింత వెతికినా దీనికి సమాధానం దొరక్కనబడే నిలబడిపోయాడు. కొంచెంసేపున్నతర్వాత వినయంగా “నన్ను వెళ్ళిపోమ్మని చెప్పితర్వాత మళ్లా ఏగామీ ఆ ప్రసంగం తీసుకురానిమాట యథార్థమే. నేను దయాపాత్రురాలను కాక

పోయినా దయతలిచాడు. దానికి మచసులో పాత కృతజ్ఞత
చూపెనుతున్నానో చెప్పలేను” అన్నది

విజయుని నైపునుండి ఏమీ సమాధానం రాకపోయేప్పు
టికి “మిమ్మల్ని గురించి ఎవరిదగ్గరనైనా ఎక్కడైనా చెడుగా
చెప్పానో లేదో భగవంతుడికే తెలియాలి. గంగులీ మహా
శయుడు ఏదైనా అనివుంటే అవి అతనివికాని, నావికాదు. అయినా
నేను అతని తరఫున క్షమాపణ కోరుకుంటున్నాను” అన్నది
మళ్ళీ అనూరాధ.

“మీ చివాహ మెప్పుడు? జ్యేష్ఠ బహుళ త్రయోదశికా?
అయితే షుచూరు ఒక నెలరోజులు వుండి కమా?” అన్నాడు
విజయుడు.

“అవును.”

“దీనిగో పూర్పు ఏమీ లేచట్టేగా?”

“బహుళా వుండదు. అతను అలాంటి ఆశ పెట్టే
పోయాడు.”

విజయుడు చాలసేపటివరకు మెదలకుండా వూరుకొని,
“అయితే నేను చెప్పేది ఇంకేంలేదు. కాని మీ భావిజీవితాన్ని
గురించి మీరు కించి తయైనా ఆలోచించనందుకు నాకు చాల
విచారంగా వుంది.”

“ఒక్కసారి కాదు, వెయ్యిసార్లు ఆలోచించి చూచాను.
రాత్రింబగళ్ళు ఇదే నా ఆలోచన. మీరు నా మేలు కోరేవారు.
మీరు కృతజ్ఞత తెలపటానికి నావద్ద తగినంత భాష లేదు. కాని
మీరు స్వయంగా కూడా నన్ను గురించి సమాగ్రంగా ఆలోచించి
చూడండి — ధనం లేదు — రూపం లేదు, ఇల్లు లేదు — వాకిలి లేదు.

ఒంటరి జీవితంనల్ల వచ్చే అత్యాచారాలను, అనాచారాలనుండి తప్పించుకు తిరగటానికి ఎక్కడా కాస్త స్థానమైనా లేదు. ఇరవై మూడు, ఇరవైనాలుగుగేళ్ళ వయసు వచ్చింది అతను తప్ప నన్ను వినాహం చేసుకోటానికి ఇంకెవరు ఇచ్చగిస్తారో మీరే చెప్పండి! పట్టెడు మెతుకులకోసం ఎవరిముందుకు వెళ్ళి దేవురించుతూ తిరగను! విని మీ రేమనుకుంటారు మనసులో!” అన్నది అనూరాధ.

ఆ సంగతులన్నీ విజయే. కాదనటానికి ఈ డా వీలులేదు. రెండు మూడు నిమిషాలు మెదలకుండా నుంచని విజయుడు మహానుతాపంతో “అలాంటి సమయంలో నేను మీకేమీ ఉపకారం చేయలేనా? చేయగలిగితే చాలా సంతోషిస్తాను” అన్నాడు.

“మీకు నాకు మరొక రెండు చేయలేనంత ఉపకారం చేశారు. మీ పంచను నేను నిర్భయంగా ఉన్నాను. బిడ్డలిద్దరూ - నాకు సూర్యచంద్రులు - నాకు అదే చాలు. అన్న చేసిన నేరానికి నన్నుకూడా భాగస్వామినిగా ఎంచనద్దని నా వ్రార్ధన. నేను బుద్ధిపూర్వకంగా చేసిన నేరమేమీ లేదు” అన్నది అనూరాధ.

“అది నాకు తెలుసు, మీకు చెప్పవలసినది లేదు” అని విజయుడు మెల్లగా బైటికి వెళ్ళిపోయాడు.

క్రొత్తానుండి కూరలూ - నారలూ, పండ్లూ - ఫలాలూ వచ్చాయి. విజయుడు తట్ట వంటింటిముందు దింపించి, “లోపల వుంటారు చూడు...” అన్నాడు.

లోపలనుండి మృదుస్వరతో “ఉన్నాను” అని సమాధానం వచ్చింది.

“మిమ్ముల్ని పిలవటంకూడా చాలా ఇబ్బందిగానే ఉంది. మా సమాజంలో అయితే మిస్ చటర్జీ అనో, మిస్ అనూరాధ అనో పిలిచేవాళ్ళు. కాని ఇక్కడ అలాంటి వేమీ సాగవు. పిల్లలైనా వుంటే — “మీ పిన్నిని పిలవరా” అని వెళ్ళి మార్పుకోవచ్చును. కాని ఈ సమయంలో వారుకూడా అంతే లేరు. ఏమని పిలవమంటాగో చెప్పండి?” అన్నాడు విజయుడు.

అనూరాధ వాకిటిదగ్గరకువచ్చి “మీరు యజమానులు! నన్ను ‘రాధా’ అని పిలవండి” అన్నది.

“పిలవటానికి ఏమీ ఇబ్బంది లేదు. కాని—యజమానిననే అధికారబలంతో కాదు. అధికారు వుండి గగనచటర్జీమీద — కాని అతను అంతే లేడు. యజమానులని మీ రనుకోటం దేనికి?” అన్నాడు విజయుడు.

“అలా అనకండి. మీరు యజమానులే” అని లోపల నుండి సమాధానం వచ్చింది.

“దానిని గురించి నేనేమి గట్టిగా చెప్పలేను. కాని వయసులో సూత్రం మీకంటే చాల పెద్దవాణ్ణి. పేరున పిలచినా మీరు కోపగించుకోకండి” అన్నాడు విజయుడు.

“లేదు.”

విజయుడు ఎంత పులుముకు తిరుగుదామనుకున్నా ఆమె దూరదూరంగా ఉండటం గ్రహించాడు. ఆమె ఎదుటకు కూడా వచ్చేదికాదు. చాటునుండే సమాధానం లిచ్చేది.

“ఇంటిదగ్గరనుంచి కూరగాయలూ, పళ్ళూ నచ్చాయి. ఈ తట్ట లోపల పెట్టించి పిల్లలకు యివ్వండి” అన్నాడు విజయకుడు.

“అక్కడ వుంచి వెళ్ళండి. అనగరమైనంతవరకు అట్టిపెట్టు కొని తక్కినవి మీనద్దకు పంపుతాను.”

“నద్దు. అలా చెయ్యకండి. మా వంటవాడికి సరిగా చెయ్యటం చేతకాదు. ప్రొద్దుటినుంచి దుప్పటి ముసుగు పెట్టుకొని పడివున్నాడు. మలేరియా పట్టుకుందో యేమో? ఇక నా యెముకలు తినేస్తాడు.”

“మావూళ్ళో మలేరియా లేదే. అతను లేకపోతే మీకు వంట ఎవరు చేస్తారు?”

“ఈ పూటకు ఫరవా లేదు. రేపు ప్రొద్దున ఆగోదించుకొ సచ్చును. వెంట కుక్కడు ఎలాగూ వుంది. ఏమీ లేకపోతే నౌకరుచేత దానిమీద నడించుకుంటా” అన్నాడు విజయకుడు.

“కాని, చాల యాతనపడాల్సి వస్తుంది.”

“యాతనేమీ లేదు. నాకు అలవాటుపోయింది. కాని గడ్డపడే యాతనలచూస్తే కష్టంగానే ఉంటుంది. కాని ఇక్కడ ఆ భారం మీకు నోహించారు. ఈపూట ఏమి సండుతున్నాను? తట్టతీసి చూడండి, ఏమైనా పనికిరాని స్తవ్యేమో!”

“పనికిరాని స్తయీ, కాని నేను ఈపూట పంటచెయ్యను.”

“ఎందుకవి!”

“కుమార్ నళ్ళు కొంచెం వెచ్చగా ఉంది. నంటచేస్తే అతను తింటానని మారాం చేస్తాడు. సంతోష్ ప్రొద్దున మిగిలిన అన్నం తిన్నాడు.”

“నళ్ళు వెచ్చగా వుందా యేమిటి? ఏడి?”

“నా పక్కమీద పడుకుని సంతోషోహో కబుర్లు చెబుతున్నాడు. ఇవ్వాళ బెటికి వెళ్ళు, నీ దగ్గరే పడుకుంటాను. అంటున్నాడు.”

“పండుకుంటే పండుకొనియ్యండి. కాని ఎక్కువ గారాన మాత్రం పెట్టకండి. మళ్ళీ పిచ్చుని వదలిపెట్టి కదలనంటాడు. తర్వాత చాల చిక్కున పడవలసినస్తుంది” అన్నాడు విజయుడు.

“ఏమీ అవసరం లేదు. కుమార్ చెబితే వినని బిడ్డేమీ కాదు.”

“ఏమి వింటావో ఏమో ! మిమ్ముల్ని కూడా చాలా యాతన పెడుతున్నాడని విన్నాను” అన్నాడు విజయుడు.

అనూరాధ కొంచెంసేపు మెదలకుండా ఉండి, “వేధించితే న న్నొక్కనాన్నే వేధిస్తాడు. ఇంకెవరినీ వేధించడు” అన్నది.

“అది నా కూ తెలుసు. పింతలి సహిస్తే సహించవచ్చును. గాని సవతితల్లి సహిస్తుందా ? ఏనాటికైనా సవతితల్లి నన్నే సాకటం కట్టం, అలవాటు పడితే వాడికీ నష్టమే.” అన్నాడు విజయుడు.

“బిడ్డకు నష్టం కలిగించే సవతితల్లిని మీరు ఇంటికి తీసుకురావటంమాత్రం ఎందుకు ? మంచిది కాదు ”

“తీసుకురా నవసరం లేదు. కాని కుర్రవాడి దురదృష్టం పండితే సవతితల్లి దానంతటదే వస్తుంది. ఆ నన్నాన్ని నిరోధించటానికి పినతల్లిని శరణుజొచ్చవలసి వస్తుంది” అన్నాడు విజయుడు.

“తల్లి లేని బిడ్డను పినతల్లి వదలిపెట్టలేదు. ఎన్ని కష్టస్థితురాలకు తోనైనా వాణ్ణి పెంచి పెద్దవాణ్ణి చేస్తుంది” అన్నది అనూరాధ. “సరే, చూస్తా—” అని విజయుడు వెళ్ళిపోతూ

మళ్ళీ తిరిగివచ్చి, “అతివినయమునకు తీసుకుంటే ఒక్క సంగతి...” అన్నాడు.

“అడగండి.”

“వాడిత డ్రి బ్రతికున్నాడు గనుక - కుమార్ ను గురించి తర్వాత ఆలోచించనచ్చు. అతను మీ రనుకున్నంత అనాధ కాదు. కాని సంతోష్? ఆమె తల్లిదండ్రు లిద్దరూ లేరు. పిన తండ్రి త్రొక్కివేసిన ఇంటిస్థానం లేకపోతే ఆమె ఏమవుతుంది? దాన్ని గురించి ఏమైనా ఆలోచించారా?”

“అక్కకు స్థానముండి చెల్లెలికి వుండదా?” అన్నది అనూరాధ.

“ఉండవలసిందే, కాని నేను అతన్ని చూచినంతవరకు - అవన్నీ ఎక్కువ ఆశ పెట్టుకున్నా లాభం లేదనిపిస్తూ వుంది.”

ఈ మాటకు సమాధానం అనూరాధ వెంటనే యిన్వైలేక పోయింది. ఆలోచించటానికి కొంతసేపు పట్టింది. “అయితే ఏ చెట్టుకిందైనా ఇద్దరికీ స్థానం దొరుకుతుంది; అక్కడెవరూ కాదన లేరు” అన్నది శాంతస్వరంలో కాని దృఢంగా.

“పిన్నికితగ్గ మూటే. దాన్నేమీ కాదనలేము; కాని అది అసంభవము. అయితే ఆమెను మా యింటికి పంపించండి, కుమార్ కు స్నేహితుడుగా. కుమార్ మనిషైతే అతనూ అవు తాడు” అన్నాడు విజయుడు.

లోపలినుంచి మళ్ళీ ఏ సమాధానమూ రాలేదు. విజ యుడు కొంచెంసేపు ఎదురుచూచి బైటకు వచ్చాడు.

రెండు మూడు గంటలైన తర్వాత సంతోష్ వచ్చి తలుపు

పీటనుంచుని “అక్కాయి మిమ్మల్ని భోజనానికి పిలుస్తావుంది” అన్నాడు.

“నన్నా ?” విజయుడు అడిగాడు.

“అవును” అని వెళ్ళిపోయింది.

అనూరాధ నంటింట్లో పీటవేసి ఉంచింది. విజయుడు పీటమీద కూర్చుని “రాత్రి చాల హాయిగావుంది. మీ రింత యాతన పడిందెందుకు ?” అన్నాడు.

అనూరాధ దగ్గరే నుంచుని వుంది. మాట్లాడ లేదు.

వడ్డిచిన పదార్థాల్లో విశేషమేమీ లేదు. ఎంతో చక్కగా శుభ్రించారు. భోజనంచేస్తూ “కమాక్ ఏం తిన్నాడు ?” అన్నాడు విజయుడు.

“సగ్గుజావ త్రాగి పండుకున్నాడు.”

“ఇవ్వాలి తగుం లాడగలేమా ?”

అనూరాధ నవ్వి “నా దగ్గర పండుకుంటాడు కాదు, ఇవ్వాలి చాల శాంతంగా ఉన్నాడు. ఏమీ మారాం చెయ్య లేదు” అన్నది.

“వాడిమూలంగా మీకు యాతన ఎక్కువ అయింది. కాని దీనిలో నా తప్పేమీ లేదు. వాడంతట వాడే మెదలకుండా మీ ఇంట్లో ఎలా కలిసిపోయాడా అని ఆలోచిస్తున్నాను.”

“నేనూ అదే ఆలోచిస్తున్నాను.”

అనూరాధ మొదట మెదలకుండా వ్రాసుకుంది. “మీకు ఇంటికి తీసుకెళ్లేముందు ఒకమాట యిచ్చిపోవాలి. మీ రతనికి ఎటువంటి కష్టమూ రాకుండా చూస్తూవుండాలి” అన్నది మళ్ళా.

“నేను పుట్టాను న్యవహారాల్లో మునిగి, అటూ యిటూ

తిరుగుతూ వుంటాను. మీ మాట నిలబెడతానని నమ్మకం కలగటం లేదు.”

“అయితే అతన్ని నా దగ్గరే నదిలిపెట్టి వెళ్ళాలి.”

“మీరు చాల పొరపడుతున్నాను. ఇది మరీ అసంభవం” అని విజయుడు నవ్వుతూ మళ్ళీ భోజనం చెయ్యసాగాడు. తింటూనే మధ్యలో “నదినావాల్లా వస్తారని చెప్పాను. బహుశా వారు ఇక రారేమో” అన్నాడు.

“ఎందుకని?”

“వస్తామన్న ఉద్దేశం మాం వుంటుంది. పట్టణవాసులు వల్లెపట్టిన అడుగుపెట్టటానికి ఇష్టపడరు. ఒక విధంగా మంచిదే అయింది. నే నొక్కణ్ణే మిమ్మల్ని చాల యాతన పెడుతున్నాను. వారుకూడా వస్తే ఇంకా యాతనగా వుంటుంది.”

ఈమాటకు అనూరాధ అడ్డుతగులుతూ “మీరు అలా అనకండి. ఇల్లు నాదికాదు; మీదమునా చోటుతా నేనే ఆక్రమించుకు కూర్చున్నాను. వారొస్తే యాతన పడతానా? అంక కన్న అన్యాయ ముంటుందా? నన్ను గురించి అలా భావించి నిజంగా మీరు అన్యాయం చేస్తున్నారు. మీరు నా యందు చూపిన కనికరానికి నేను వేసే ప్రతిఫలము ఇదేనా?” అన్నది.

ఇన్నిమాటలు ఈవిధంగా ఆమె ఎప్పుడూ మాట్లాడ లేదు. సమాధానం విని విజయుడు స్తంభించిపోయాడు. ఈ వల్లెటూరి పిల్ల అతను అనుకున్నంత అశిక్షీతురాలు కాదు. కొంచెంసేపు నిశ్శబ్దంగా వుండి, తన తప్పిదాన్ని ఒప్పుకుంటూ “నిజంగా నేను ఇలా అనటం ఉచితంకాదు. ఇది ప్రచితమనుకునే వారికంటే మీరు పెద్దవారు. సరే! రెండు మూడు రోజులలో నేను ఇంటికి వెళ్ళ

తాను. ఇక్కడికి వచ్చిన మొదట్లో నేను మీతో చాలా మొరటుగా వ్యవహరించాను. కాని అది మిమ్ములను తెలుసుకోకుండా జరిగింది. నిజంగా లోకంలో తమచు ఎలానే జరుగుతూ వుంటుంది. అయితే నెళ్ళేముందు నేను చాల సిగ్గుతో మిమ్మల్ని క్షమాపణ కోరుకుంటున్నాను” అన్నాడు.

అనూరాధ మృదుస్వరంతో “క్షమించను” అన్నది.

“క్షమించరా! ఎందుకని?”

“మీ గీతనరకు చేసిన అత్యాచారాలకు క్షమాపణ లేదు” అని ఆమె నవ్వింది దీపపు వెంగులో ఆమె నవ్వు మొహము నిజయుని కంటపడింది. క్షణంసేపు ఏదో తెలియని ఆశ్చర్యంతో అతని హృదయమంతా కదిలిపోయి, స్థిమితపడి, క్షణంసేపు మెదలకుండా వుండి. “ఇదే మంచిది! నన్ను క్షమించ నవసరంలేదు. అపరాధిగా వుంటే నేనెప్పుడూ జ్ఞాపకముంచాను” అన్నాడు.

రెండు మూడు నిమిషాలనరకు ఇద్దరూ మానంగా వూరు కున్నారు.

అనూరాధే మానభంగం చేసి “మీరు మళ్ళా ఎప్పుడు వస్తారు?” అన్నది.

“అప్పుడప్పుడు నస్తూనే వుంటాను. కాని మీరు కనపడ రేమో?”

రెండవవెపున దీనికి ప్రతివాదన రాకపోయేప్పటికి విషయం యదార్థమేనని తెలుసుకున్నాడు. భోజనమైన తర్వాత విజయుడు బైటికి వెళ్ళబోతూ వుండేప్పటికి “తట్టలో కూరగాయలు చాలా వున్నాయి. మీ సువారంలోకి పంపమ. రేపు ప్రొద్దునకూడా

ఇక్కడికే రండి భోజనానికి" అన్నది అనూరాధ.

"శధాస్తు ! ఇతరులకన్న నాకు ఆకలి కొంచెం ఎక్కువని తెలిసిపోయిందనుకుంటాను. లేకపోతే ఒక్క ప్రాన్టున్నే ఏమిటి విందుకాలం ఇంకా పొడిగించమని - నేను ఇక్కడ వున్నంత కాలం మీ చేతిభోజనమే తినిగాని ఇంట్లోకి వెళ్ళే ప్రస్తావన తీసుకొచ్చేవాణ్ణి కాదు."

"అది నా అదృష్టం" అని సమాధానం వచ్చింది.

ఆ తర్వాత మూడురోజులకు బదులు ఐదురోజులు గడచిపోయినాయి. కుమార్ కి బాగా ఆరోగ్యం చిక్కింది. ఈ కొద్ది రోజుల నిమిషాల్లో ఏమీ బోలున్నట్లు కనపడలేదు. విజయకుడి ఆమె పరిచయంకూడా అంతకన్న గాఢం కాలేదు. నసారాలో పేటలుపేసి అనూరాధ అన్నం చల్లారబెడుతూ వుంటుంది. సంతోష్ వర్డించుతూ వుంటాడు. కుమార్ వచ్చి 'చేపలకూర అంతా వదలిపెట్టకుండా తినాలంటోంది నాన్నా' అనేవాడు. 'నాన్నగారు రాక్షసేమీ కాదని మీ పిన్నితో చెప్పి' అనేవాడు విజయకుడు. కుమార్ మళ్ళీవచ్చి 'కూర వుంటే వుందిలే, పిన్నలో లాగ గిన్నెలోపాలు గిన్నెలోనే వుంటే ఆమెకు చాల దుశ్చింకలుగుతుంది' అనేవాడు. విజయకుడు విని 'నిన్నలాగ చెంబులు బదులు పాలు గిన్నెలోయిస్తే వుండవు అని చెప్పు' అనేవాడు.

—

రెండు నిమిషాల్లో ఈ అయిదురోజులూ గడచిపోయింది. స్త్రీల ఆదరణతాకాలను గురించి విజయకుని మనసులో ఎప్పుడూ స్పష్టంగా లేదు. చిన్నప్పటినుంచీ తల్లి అసమర్థురాలుగా కన

పడుతూ వుండేది. ఇల్లాలి క ర్తవ్యం ఆమె ఎప్పుడూ పూ ర్తిచేయ లేక పోయేది అతని భార్యకూడా రెండు రెండన్నర సంవత్సరాలే జీవించివుంది. అప్పుడు అతను చదవుతున్నాడు - ఆ తర్వాత అతని జీవితం దీర ! పవాసంకోసే గడచిపోయింది. అతనికి అప్పు డప్పుడు తన జీవిత అనుభవాలు అనేకం జ్ఞ ప్తికి వస్తూవుంటాయి. కాని అసన్నీ పు స్తకాల్లో చదివే కల్పనా కథల్లాగ అస్వాభావి కంగా తోచేవి. జీవితాని వా స్తవికావసరాలతో అతని కేమీ సంబంధం లేదు.

ఇక వదిన ప్రభామయి ఉన్నది. ఆమె పె త్తనం చేస్తున్న కుటుంబంకో మంచి చెడ్డల విచక్షణ జరుగుతూ ఉండేది. ఆ కుటుంబం అతనికి తనదిగా తోచేదికాదు. అనేకసార్లు తల్లి ఏడుస్తూవుండటం చూశాడు. తండ్రి కోపంకోనూ, ఉదాసీనత తోనూ ఉండటం గ్రహించాడు. కాని ఈ విషయాలన్నీ అతనికి అసందర్భముగా, అనధికారచర్చగా తోచేవి. పె త్తండ్రి భార్య తన మరణ మంచిచెడ్డలు కనుక్కోకుండా వున్నా, కోడలు అ త మామలకు సేవచేయకపోయినా అతనికి మహాపరాధంగా తోచేది కాదు. తన భార్యకూడా అలా చేయటంకూస్తే అతనికి బాధ కలుగుతుందని లేదు. ఈ అయిదురోజుల్లో అతని ఈ ధోరణి అంతా శిథిలమైపోయింది. ఇవ్వాళ సాయంత్రం బండికి అతడు కలకత్తా వెళ్ళవలసివుంది. నౌకర్లు సామానంతా మూటకట్టి సిద్ధం చేస్తున్నారు. ఇక కొద్ది గంటలే వుంది. ఇంతలో సంతోష్ వచ్చి “అక్కాయ్ భోజనానికి పిలుస్తావుంది” అన్నది.

“ఇప్పుడా?”

“అవును” అని సంతోష్ అక్కడనుంచి వెళ్ళిపోయింది.

విజయుడు లోపలకు వెళ్ళి చూశాడు. నసారాలో పీటవేసి భోజనానికి సిద్ధంచేసివుంది. కుమార్ పిన్ని మెడపట్టుకుని వేలాడు తున్నాడు. అతన్ని చేత్తో వదిలించుకొని నంటి క్లౌకి వెళ్ళింది.

పీటమీద కూర్చుని విజయుడు “ఈవేళప్పుడు ఇదేమిటి?”

అన్నాడు.

“కాస్త పులగం చేశాను. భోంచేసి వెళ్ళండి” అన్నది అనూరాధ.

సమాధానం ఇవ్వటానికి విజయుడు ఇన్వైట్ కొచ్చే గొంతు సవరించుకొవలసి వచ్చింది. “ఇంత శ్రమపడి ఇంక చేసింది ఎందుకు? నాలుగు పూరీలుచేస్తే చాలకపోయిందా?”

అన్నాడు.

“పూరీలు మీరు తినరుగా. ఇంటికి చేరేప్పటికి రాత్రి రెండుగంట తాతుంది. తినకుండా వెళ్ళినా నేను తక్కువబాధ పడేదాన్నా? బిడ్డ తిండి తిప్పుకొని తినకుండా పడివుంటాడు కామాసు - అని జ్ఞాపక మొచ్చేది.”

విజయుడు మెదలకుండా భోంచేస్తున్నాడు. “వినోగుడు చెప్పేశాను. అతను మీ మంచిచెడ్డలు చూస్తూ వుంటాడు. మీరు ఈ ఇంట్లో ఉన్నంతకాలం మీ కెలాంటి కష్టమూ వుండదు” అన్నాడు మళ్ళా.

మళ్ళా అతను కొంచెంసేపు మెదలకుండా వుండి “ఇంకొక మాట చెప్పిపోతున్నాను. ఎప్పుడైనా గగనుడు వస్తే - నేను అతన్ని తమించానని చెప్పండి. కాని అతను ఇక ఈ పూల్లోకి రావద్దనండి! వస్తే తమించను” అన్నది.

“ఎప్పుడైనా వస్తే చెబుతాను” అని అనూరాధ మెదలకుండా పూసుకుంది. మళ్ళా తేణంసేపు వుండి “కుమార్ ని కొట్టకండి ! ఇన్వాలిడ్ అతనికి వెళ్ళటానికి ఏమీ ఇష్టంలేదు.” అన్నది.

“వెళ్ళటానికి ఎందుకు ఇష్టంలేదో అది చెప్పడు” అన్నది.

“నాడికే తెలియండి ఏమి చెబుతాడు! మనసులో అక్కడికి వెళితే కష్టంగా వుంటుందనికూడా అనుకుంటాను” అన్నాడు విజయుడు.

“ఎందుకు కష్టంగా వుంటుందీ ?”

“ఆ యింటి ఆచారమిది. కష్టాలున్నా వాడు ఇంత పెద్దవాడయింది అక్కడేగా !”

“అయితే అతన్ని తీసుకెళ్ళకండి. ఇక్కడ నా వద్దే వుండనీయండి.”

విజయుడు నవ్వుతూ “నా ఆటంక మేమీ లేదు. కాని ఒక నెలరోజులకంటే ఎక్కువ వుండలేదు. దానివల్ల లాభం?” అన్నాడు.

ఇద్దరూ మానంగా ఉండిపోయారు. “ఇతని సవతిత్వం వస్తుందని విన్నాను. చదువుకున్నదట” అన్నది అనూరాధ.

“అవును, బి. ఏ. పూర్తిచేసింది”

“బి. ఏ. ఏడి పెత్తలికూడా చదివిందిగా ?”

“అవును. కాని ఆ బి. ఏ. పుస్తకాల్లో మరదిని ఆదరించమన్న విషయం గాయలేదు. ఈ విషయంలో ఆమె పరీక్షయిన్వైననవడం లేకపోయింది.”

“రోగగ్రస్తులైన అత్తమామలో! ఆ విషయం కూడా పుస్తకాల్లో రాసిలేదా?”

“లేదు. ఈ ప్రస్తావన మరీ హాస్యాస్పదం.”

“హాస్యాస్పదం కాని విషయమేమైనా వుందా?”

“వుంది. ఏ విభజన ఫిర్యాదు చేయకుండా వుండటమే మన సంఘంలో సురక్షితమైన పద్ధతి.”

అనూరాధ తుణుకుతో మెదలకుండా ఉండి, “ఆ పద్ధతి మీలోనే ఉండనియ్యండి. బిడ్డే బి. ఏ. పరీక్షకు మించినది. అలాంటి ఆడవాన్ని చేసుకోవడమే పొరపాటు.” అన్నది.

“ఎవరినో ఒకరిని చేసుకోక తప్పదుగా! మన మున్న సమాజవాతావరణాలలో బి. ఏ. ప్యాపయే గౌరవంకూడా దక్కదు. సంసారమూ నడవదు. తలిదండ్రులు లేని చెల్లెలిబిడ్డను చెట్టుకింద ఉండ నిష్పపడే ఇల్లాలిలో మనం వసవాసం అయినా చేయగలము గాని కాపురం చేయలేము.”

అనూరాధ స్వరము తుణుకుతో తీవ్రమైంది. “వద్దు. అలా చేయవద్దు. మీరు ఇతన్ని ఏ నిర్దయ విమాతకూ అప్పజెప్పవద్దు” అన్నది.

“ఆ భయమేమీ లేదు. అప్పగించినా కుమార్ చేతి నుండి జారి కిందపడతాడు. అంటే దాని అర్థం. ఆమె నిర్దయురాలనికాదు. నా భావిపత్ని తరఫున నేను మీ మాటను తీవ్రంగా ఖండిస్తున్నాను. ఈ నేరం ఆమెమీద పెట్టకండి” అన్నాడు విజయుడు.

“అనూరాధ నవ్వి “మీ రెండైనా ఖండించండి. హడలి పోయిన ఆత్మీయత అంటే ఏమిటో కొంచెం చెప్పండి” అన్నది.

“అది మా పెద్ద స్కీల్ సంసారబంధం. దాని ‘కోడ్’

“వేరు. మొహంకూడా ప్రశ్నేకం. దాని వేళ్ళు నీరు పీల్చుచు. ఆ నీటిరంగు కూడా పచ్చదనం కాకుండా పసుపురంగు వస్తుంది. మీరు పట్టాటూరి గృహస్థుల ఇంటివిడ్డలు. స్తూల్నా కాలేజీలలో చదివి స్యాపవలేదు. టీపార్టీ - బాణగంచాలలో పాల్గొనలేదు. వాటి నిగూఢరహస్యాన్ని మీరు చెప్పలేదు. కుమార్ కి నచ్చే సనిటెల్లి వాడికి విషమూ పెట్టదు, కొరడా చేతవట్టుకొని వెంటాడదు. అందుచేత ఈ విషయంలో మీరు నిశ్చింతగా ఉండండి” అన్నాడు విజయుడు.

“నేను ఆమె సంగతి వదలిపెడతాను. కాని మీరు స్వయంగా చూస్తూవుంటానని చూట ఇవ్వండి. నేను ఇదే విన్నవించేది” అన్నది అనూరాధ.

“చూట ఇవ్వాలనిపించుతున్నది గాని నా స్వభావము, పద్ధతి, అలవాటు లొకంలో వేరుగా ఉంటవి. మీ మాటను మనసులో పెట్టుకుని అప్పుడప్పుడూ చూస్తూవుంటానికి ప్రయత్నిస్తాను. కాని మీరు చెప్పినంత జరగదని అనుకుంటున్నాను. సరే, భోజనమైంది. ఇక వెళతాను. ప్రయాణానికి సిద్ధంకావాలి” అన్నాడు విజయుడు.

అని అతను లేచి నుంచుని “కుమార్ మీవద్దే వుంటాడు! ఇల్లు వదిలి వెళ్లేరోజున వినోదుని వెంట కలకత్తా పంపండి. అవసరమనుకుంటే వాడి వెంట ఏమీ సంకోచపడకుండా సంతోషాన్ని కూడా పంపండి. మొదట్లో మీతో వ్యవహరించి నటువంటిది కాదు నా స్వభావము. వెళుతూ మా ఇంటివద్ద - కుమార్ ను మించిన అనాదరం సంతోషానికి జరగదని ఆశపెట్టి పోతున్నాను” అన్నాడు.

*

ఇంటిముందు గుర్రపుబండి నిలబడి వుంది. సామానదీ
వేశారు. విజయుడు బండి యెక్కబోతూ వున్నాడు. ఇంతలో
కుమార్ వచ్చి, “నిన్ను పిన్ని పిలుస్తూవుంది నాన్నా?” అని
చెప్పాడు.

అనూరాధ తలవాకిటివద్ద నుంచుని ఉంది. “నమస్కారం
చెయ్యటానికి పిలవమన్నాను. మళ్ళా ఎప్పుడు చేయగలగుతానో
ఏమో!” అని ఆమె నంగి నమస్కారం చేసింది. మళ్ళా నుంచుని
కుమార్ ని తన వళ్ళోకి తీసుకొని, “నన్ను గురించి విచారపడనద్దు.
పిన్నిదగ్గర వున్నంతనరకు ఎలాంటి అనాదరమూ జరగదని నాన్న
గారికి చెప్పా బాబూ!” అన్నది.

విజయుడు నవ్వి “నమ్మడం కష్టం” అన్నాడు.

“ఎందుకు కష్టం? మీరూకూడానా?” అని ఆమె నవ్వింది.
ఇద్దరూ ఒకరిమొహాలు ఒకరి చూచుకొన్నారు. ఆమె కను
రెప్పలు తడిగా వున్నాయని విజయుడు స్పష్టంగా గ్రహించాడు.
మళ్ళా తలనంచుకొని “కుమార్ ను తీసుకెళ్ళి బాధ పెట్టకండి.
చెప్పటానికి ఇక అవకాశముండదని మాటిమాటికీ చెబుతున్నాను.
మీ ఇంటికంగతి జ్ఞప్తికి రాగానే అతన్ని పంపటానికి మన
సాప్పటం లేదు.”

“అయితే పంపకండి!”

ఆమె మెదలకుండా వ్రూకుంది.

“వెళ్ళేముందు మళ్ళీ ఒకసారి జ్ఞాపకం చేసిపోనా —
ఎప్పుడు ఏ అవసరం వచ్చినా నాకు ఉత్తరం రాస్తానని మాట
యిచ్చారు” అన్నాడు విజయుడు.

“నాకు జ్ఞాపకముంది. గంగులీ మహాశయుని నేను ముప్పిదానిలా యాచించవలసి వస్తుంది. కించపడుతూ అడగవలసి వస్తుంది. కాని మీనద అలాంటిదేమీ అవసరం లేదు. కావలసింది సంకోచం లేకుండానే తీసుకొనగలనని నాకు తెలుసు.”

“సరే, జ్ఞాపక ముంచుకొండి” అని విజయుడు బైలుదేర బోతూవుండేప్పటికి అనురాధ “అయితే మీరుకూడా ఒక మాట గుచ్చి వెళ్ళండి. అవసర మొచ్చినప్పుడు నాకుకూడా రాస్తూ వుంటానని” అన్నది.

“వ్రాయటానికి నాకేం అవసరం వస్తుంది అనురాధా?”

“అది ఎలా చెప్పను. నానద్ద ఇంకేమీ లేవు — కాని అవసర మొస్తే హృదయ గ్రాహకంగా సేవ చేయగలను.”

“మిమ్మల్ని వాసు చెయ్యవస్తారా?”

“నన్నెవ్వరూ ఆపలేరు.”

౭

క్రిమార్ రాలేదని విజయుని తల్లి అనుమానంతో, “ఇదేమి మాటరా! పగవాళ్ళ ఇంట్లో బిడ్డనువదలిపెట్టి వచ్చావు?” అన్నది.

“పగవాళ్ళు పాతాళంలో కెళ్లి దాక్కున్నారు అమ్మా! వాళ్ళను వెచుక్కుతీసురావటం ఎవరితరం? మీ మనుమడు వాళ్ళి పిన్నిదగ్గర వున్నాడు. కొన్నాళ్ళున్న తర్వాత వస్తాడు” అన్నాడు విజయుడు.

“అకస్మాత్తుగా వాడికి పిన్ని ఎక్కడనుంచి వచ్చిందిరా?”

“భగవత్ నిర్మితమైన ప్రపంచంలో అకస్మాత్తుగా ఎవరు ఎక్కడనుంచి నస్తాకో ఎవరు చెప్పగలరు అమ్మా! నీ డబ్బా - దస్కం తీసుకొని పరారయిన గగనచటర్జీ చెల్లెలు ఆమె. ఆమెను ఇంట్లోంచి గెంటించటానికే లాశీలు పట్టుకొని యుద్ధానికి వెళ్ళాము. మధ్యలో మీ మనమడు అంతా గడబిడ చేశాడు” అన్నాడు విజయుడు.

తల్లి గ్రహించి “కుమార్ ఆమె నశమై పోయాడన్న మాట? ఆ పిల్లవాణ్ణి గాగా ఆదరించి ప్రేమించి వుంటుంది. చిన్నకొయ్యకు పాపం ఆదరణ ఎక్కడా దొనుక లేదు” అని ఆమె తన సితిని గురించి వ్రాహించుకొని ఒక పిల్లనాన్న విడిచింది.

“నేను బైటవుంటూ వుండేవాణ్ణి. ఇంట్లో సేవకెనని ప్రేమిస్తున్నారో, ఆదరిస్తున్నారో చూడలేదు. తీరా ఇంటికి బయట దేరబోయేప్పటికి కుమార్ పిసతల్లిని నదిలిరానన్నాడు” అన్నాడు విజయుడు.

తల్లి అనుమానం అస్పటికినూడా తొలగలేదు. “పల్లెటూరిపిల్లలు చాలా మాటలు చెబుతూవుంటారు. నువ్వు నెలకొనితీసుకురాకపోవటం బాగుండలేదు” అన్నది.

“నువ్వు పల్లెటూరి ఆడపడుచువై వుండినూడా పల్లెటూళ్ళను విమర్శిస్తున్నావా అమ్మా? చివరకు నీకు పట్టణపు పిల్లలమీద నమ్మకం కలిగిందా?” అన్నాడు విజయుడు.

“పట్టణపు పిల్లలా? వారి పాదాలకు వేయి నమస్కారాలు” అని తల్లి రెండుచేతులు ఎత్తి నెత్తిన కొట్టుకుంది.

విజయుడు నవ్వాడు. “నవ్వుతా వెందుకురా? నా దుఃఖం

వాకు తెలుసు-ది కాని వారికి తెలుసా?" అంటూ వుండగానే ఆమె కళ్ళలో నీళ్లు కిరిగాయి. "ఇప్పటి వూళ్ళు మన మున్నప్పటి వూళ్ళా నాయనా? కాలం మారిపోయింది" అన్నది తల్లి.

"చాలా మారిపోయినాయి అమ్మా! మీరు బ్రతి కున్నంతకాలం మీ పుణ్యఫలాన అవి అలాగే వుంటాయి. నాటికి ఏ లోటురాదు. ఇప్పుడే కొంచెం మంచివచ్చాను. నీకు అది చూపించటం కష్టమని మనసులో విచారంగా వుంది" అని అతను ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోయాడు. ఆఫీసు పనుల తొందరవల్లే అతను ఇక్కడికి రావలసివచ్చింది.

*

*

*

సాయంత్రం ఆఫీసునుంచి వచ్చి విజయుడు అన్నగా రింటికి వెళ్ళి చూచాడు : కురుక్షేత్ర సంగ్రామం జరుగుతూవుంది. వినోద వస్తువులన్నీ అటూ ఇటూ విరజిమ్మి ఉన్నాయి. అన్న పడక దిర్చిమీద కూర్చుని బిగ్గరగా "ఎప్పటికీ కాదు! వెళితే ఒక్కదానివే వెళ్ళు. అలాంటి సంబంధాన్ని గురించి..." అంటు న్నాడు.

అకస్మాత్తుగా విజయుణ్ణి చూడగానే ప్రభకు ఒక్కసారి దుఃఖం పొద్దుకొచ్చింది. "నువ్వు చెప్పోయ్. వాడు అనీతను సితాంశునికి యిచ్చి చెయ్యటానికి సిద్ధమైందా? నా తప్పే ముందో? ఇవ్వాళ సంబంధం భాయపడింది. వీరు - పెళ్ళికి వెళ్ళి నంటున్నారు. అంటే నన్నుకూడా వెళ్ళినద్దనేగా" అన్నది.

అన్న మండిపడ్డాడు. “ఏమంటున్నావు - నీకు తెలియదు? ఇంతకాలంనుండి మనతో అలా చేయవలసిన అవసర నేమి వచ్చింది?” అన్నాడు.

అసలు విషయ మేమిటో ఒక్కసారిగా తెలుసుకోలేక విజయుడు సబుడెపోయాడు. తర్వాత తెలుసుకోటానికి కూడా ఎక్కువసేపు పట్టలేదు. “ఆగు, ఆగు! అసలు ఏమి జరిగిందో చెప్పు? అనీతను శితాంశుఘోషపాల్కు యిచ్చి వినాహం చేయటం నిశ్చయ మైందనేగా? ఇవ్వాళే సంబంధం ఖాయమైందా? I am thrown completely over board” అన్నాడు.

అన్న గద్దించుతూ “హూం! ఈరిడకు ఏమీ తెలియనే తెలియదని చెప్పిరిలచుకుంది” అన్నాడు.

ప్రభ ఏమిటో “నేనేం చెయ్యమనిజయ! అన్నయ్యై ఉన్నాడు. అవ్వువుంది. ఇల్లకూడా ఈడకొచ్చింది. వాని తను మాట పొగొట్టుకుంటూంటే దానిగో నా తప్పేముంది?” అన్నది

“వారు మోసకారులూ - పాపిండులూ - అబద్ధులూ కోరులూ - ఇదే తప్పు. ఒకనెవున చాలామూలంగా తగ్గతాలు పన్నుతున్నారు. ఇక లోకులు నవ్వుతారు; గురగున లాడతారు. నేను క్లబ్బులోకెళ్ళి తలెత్తలేను” అన్నాడు అన్న.

ప్రభ అదేవిధంగా దుఃఖితస్వరంతో “అలా ఎక్కడా జరగటం లేదా ఏమిటి? నీవు సిగ్గుపడవలసిన అవసరమేముంది?” అన్నది.

“అమె మీ చెల్లెలు కాబట్టే నేను సిగ్గుపడవలసివస్తుంది. రెండవది నా అత్తనారింటి వారంతా మాసకారులు కనుకనూ; దానిలో ఒక పెద్దభాగం నీకుగూడా ఉందికనుకనూ !”

ఈసారి అన్న మొహంకేసి చూచి విజయుడు నవ్వాడు. కాని వెంటనే అతను వదిల పాదాలకు నమస్కరించి ప్రసన్న వదనంతో “అన్నగారు ఎంత గర్వించినా, నేను కోపగించుకోను; వివారా పడను. కాని నిజంగానే దీనిలో నీకు భాగ ముందంటే నేను నీకు చిరకృతజ్ఞుడేగా ఉంటాను” అన్నాడు.

మళ్లా అన్నవైపుకు చూచి “నువ్వు కోపగించుకోకు నిజంగా చాలా అన్యాయం అన్నయ్యా! వారు మాటతిప్పినా ఈ విషయంలో అలాంటిదేమీ లేదు. వివాహం బొమ్మలా కుమీ కాదు. సంతాంశు ఇంగ్లాండులో ఐ. సి. యచ్. ప్యాసయి నచ్చాడు. ఐరి నేను? ఇక్కడా ప్యాసన లేకపోయాను. ఇంగ్లాండు వెళ్ళి అయిదారేళ్ళు ఉన్నా, ఒక్క డిగ్రీగూడా సంపాదించలేక పోయాను. ఇప్పుడు కలప అడిజిలో కర్రలు అమ్ముకుంటూ కాలం గడుపుతున్నాను. గౌరవప్రదమైన పదవులూ లేవు, బిరుదులూ లేవు. దీనిలో అనీతేమీ అన్యాయం చెయ్యలేదు అన్నయ్యా!” అన్నాడు.

అన్న కోపంతో “చెయ్యకేం! చేసింది అన్యాయం. నువ్వే మంతున్నావు - నీకేమీ విచారంలేదా?” అన్నాడు.

“నువ్వు పెద్దవాడివి. పూజ్యుడవు. నీతో అబద్ధమాడను అన్నయ్యా. నీ పాదాలంటి చెబుతున్నాను - నాకేం విచారం

లేదని, నా పుణ్యఫలంవల్ల కాదుగాని, ఏ పుణ్యఫలంవల్ల బైట పడ్డానో తెలియదు. వదినా, నన్ను నేను తీసుకెళ్తాను. అన్నయ్య భీష్మించుకొని ఇట్లో కూర్చుంటే కూర్చోనివ్వు. నువ్వు నేనూ వెళదాం పద! నీ చెల్లెలిపెళ్లికి కడుపునిండా విందు లారగించి వద్దాం” అన్నాడు విజయుడు.

ప్రభ అతని మోహంకేసి చూచి “నువ్వు నన్ను నవ్వు లాట పట్టించుతున్నావా?” అన్నది.

“లేదు వదినా, నవ్వులాటకాదు ఇవ్వా? నేను హృదయ పూర్వకంగా ఆశీర్వాదిస్తున్నాను. మీ నమనిలాంటి అదృష్టం నావైపు మళ్ళీ తలెత్తి చూడమని. కాని ఇక ఆలస్యం చెయ్యకు. నువ్వు చీర మాడ్చుకో! నేనుకూడ ఆఫీసు డ్రెస్సు మాడ్చుకు వస్తాను” అని త్వరగా వెళ్ళబోతూ వుండేప్పటికి “నీకు ఆహ్వానం లేదు, నువ్వెట్లా వెళతావు?” అన్నాడు అన్న.

విజయుడు వెనక్కితెరిగి నుంచుని “అయితే మంచిదే! వారు సిగ్గుపడివుంటారు. పిలవకపోయినా నాకక్కడికి వెళ్ళడానికి సంకోచమేమీ లేదు. పరుగెత్తుకొని వెళ్ళి — నువ్వు నన్ను చేసిన మోసమేమీ లేదు అనీతా! నాకు నీమీదేమీ కోపం లేదు. నువ్వు సుఖంగా ఉండమని నా ప్రార్థన — అని అనా లని పిస్తూవుంది. నా మనవి విను అన్నయ్యా! కోపం ఉంచుకోక వదినను తీసుకెళ్ళు, కనీసం నా తరస్సైనా మీ రిద్దరూ అతన్ని ఆశీర్వాదించి రండి!” అన్నాడు.

అన్నా వదినా ఇద్దరూ స్బులై అతని మొహంకేసి
 చూస్తూ ఉండిపోయారు. వారి దృష్టులు విజయుని వదనంమీద
 పడ్డాయి. అతని మొహంమీద న్యంగ్య చిహ్నలేమీ లేవు.
 క్రోధాభిమాన ఛాయలు అతని గొంతులో ఈ షణ్మాత్రం
 కూడా లేవు. ఏదో మహావిపత్తునుండి బైటపడ్డట్లు ఉంది. ఎంతైనా
 ప్రభ అతని అక్కగా - చెల్లెలికి ఆమె ఇంగితమైన ఈ ఉపదేశ
 మివ్వలేదు. అభిమానంతో ప్రభ హృదయము మండిపోయింది.
 ఆమె ఏదో చెప్పబోయిందిగాని గొంతు నిండుకొచ్చింది “నా
 గొంతులోన్నీ చెప్పేరమయం ఇంకా రాలేదు. ఎప్పుడైనానస్తుందో
 తేరోకూడా తెలియను. ఎప్పుడైనా వస్తేమట్లుకు నువ్వు అదృష్ట
 నంతుడవు మరిదీ ! నిన్ను అశీర్వాదిస్తున్నాను” అని అంటావు.
 అన్నాడు విజయుడు.

రాగదీపం

౧

దీపాన్ని చూచి పండుఅని భ్రమపడి కీటకాలు సంకోషంకో
రెక్కలు కొట్టుకొంటూ వచ్చి ప్రమిదలో నాలతాయి. దీపా
కర్షణ ఎ-త ప్రబలమోగాని, చనిపోయిన పురుగులను చూచి
నాలబోయే పురుగులు నిజానిజాలు గ్రహించే వికేకం లేక ఉద్రే
కంకో పడి భస్మమైపోతాయి!

అలాగే గూపదీపంచుట్టూ ప్రహేళికానికి దాసులై కాము
కులు, ప్రణయ విశారదులు, రసికులు మిడతలనలె సంచరిస్తారు.
ప్రణయతత్వం నిగుణా, ఆంగీకృతి ఉన్న బుద్ధిమంతులూ గూపానికి
ముగ్ధులయినా క్రమేణా అపలుసంగతి తెలిసిన తరువాత నాయక
సంకుచిత హృదయ అసీ, సిగ్ధ కాదసీ గ్రహించి భాప్రకులు
కొందరు రాగరసంగోనుచి కాస్త తేప్పరిల్లక పోరు. రక్తి
భాప్రకులు హృదయాంతరాళంగో వాసనారూపంగా ఉండి అప్పు
డిప్పుడూ చెలరేగుతూ ఉంటుంది. ఆ రకంవాడు కిరణ్.

కిరణ్ కలకత్తాలో బి. యే. ప్యసై ప్రపంచ ప్రవృత్తి
బాగా ఎరగక ఉద్యోగాలకు గొప్పనాళ్ళకాళ్ళు ఎలా పట్టాలో
తెలియక తికమక పడ్డాడు. ఆశ్రయించడం, నెత్తిన కానీ దమ్మిడి
విలువచెయ్యని సన్యాసిని ఇంద్రుడనీ చంద్రుడనీ పొగడటమంటే
కిరణునికి రోత. ఏమిచేయాలో తోచక కొన్నాళ్ళు తిరిగాడు. నర్థ
మానంలో తండ్రి సంపాదించి ఇచ్చిన పెంకుట్టిలు, యకరం
లోటా అతనికి మిగిలిన ఆస్తి. తండ్రి తల్లి పోయినాక అతనికి

ముగలమ్మ దక్షతగా ఉంది. ముసలావిడ కూమారుడు గణించినా, కరణుని చూచుకొని అనిమిత పంచప్రాణాలూ పెట్టుకొని, పుష్పగోపేటి పైచిది. కొంతకాలంనుంచీ ఉర్యోగ ప్రయత్నము చూపలేసి కింఛుడు ఇట్లో కూర్చుని విద్యాపతి విగహగీతాలూ, మీరా పదాలూ పాడుకొంటున్నాడు. సాయంకాలం నేర టిక్కిదగ్గర కూర్చుని మోటులో వాడుగ్గా పెరిగిన చెట్ల అడుగు. రంగులమాబ్బల చివరల జరిఅంచువలెపున్న సగర్భకాంతి చూచేవాడు. వెన్నెల టిక్కిగోనుంచి ప్రసరించి నల్లను చల్ల పడుస్తూ ఉంటే మోటులో మల్లతీగెల పువ్వులు తేస్తూ కొట్టుకొట్టుకుని విడిచేవాడు. నల్లమీన కూడా పువ్వులు చల్లుకొని పరుండి చుగ్రుణ్ణి చూస్తూ మధుర భావనలు పెండి వెన్నెల తీగలలో అల్లుకొంటూ వీణాధరిని జాపకం చేసుకొనే నాడు. ఎంత చక్కనిపేరు వీణాధరి ! కాలేక్షో అందరి పిల్లలూ చిదిపిన దీపంలాగ ఉండి, ఎదరిని ఆకర్షించింది ! అతను కాలేక్షి చదువులో నేర్చినసారం కన్నెల అందాలపోవులు. కాన్యాలు చదివినా, ఏం చేసినా అన్నీ అతను మరచిపోయాడు. వీణాధరిని మాత్రం మరచలేకపోయాడు. మల్లెల పరిమళం వెన్నెల అందం బాగా ఉన్నాయేకాని వీణాధరి చూపమును స్మరించేచికి కిరణుడు మూసరికంగా ఆకాశవీధుల విహరిస్తున్నట్టు తృప్తిపడేవాడు. ఉహా స్వప్నాలలో సుఖస్వప్నాలలో కాలం వెళ్ళిపుచ్చుతూ ఉన్న అతను ఉర్యోగయత్నము పూర్తిగా వదిలేశాడు.

ఇట్లో ముసలావిడ మనమడి ధోరణి తెలిసి తెలియక గదిలోకి వచ్చి “ఏం నాయనా కిరణా? అలా గువ్వలా కూర్చున్నావేమి టిక్కిదగ్గర?” అన్నది.

“ఏంటేకు అవ్వో” అని త్రుళ్ళిపడి సమాధానం చెప్పకు
కిరణ్.

ముసలివాళ్ళతో పడుచువాళ్ళ ప్రేమనృత్యాంశము చెప్ప
డానికి అట్టే ఇష్టపడెను. ఈమా జోడయిన మిత్రాలతో కిరణ్
మనసార చెప్పకొనాలని తపనపడతాడు.

“ఏమో నాయనా ! ఎన్ని సంబంధాలు వచ్చినా నీకు
నచ్చవు. నీకు ఇష్టమైన పిల్ల నే చేసుకో.”

“అలాగే అవ్వో.”

“మీ నాన్నగారు అమ్మగారు నిన్ను చూసుకునే అన్యాయం
లేకపోయింది. కాపిష్టి ఘటాన్ని నేను బహిష్కరిస్తాను. నువ్వు ఒక
ఇంటివాడివి అయితే చూచి చనిపోతాను !” అని అన్నది.

“అలాగే” అంటున్న కిరణుడు సమాధానం ఇవ్వలేక
పోయాడు.

అ

కొన్నాళ్ళనుంచీ అతను బెంగగా ఉంటూ అప్పుడప్పుడు
ఇంటికి వస్తున్నాడు. మునుపటిలాగా ఖులాసాగా మల్లెలు పక్క
మీద చల్లుకోడంలేదు. విద్యాపత్రి గీతాలు పాడటంలేదు. వెలు
తురు చూడడానికి ఇష్టంలేక గదిలో చీకట్లో కూర్చుని తారలను
లెక్కపెడుతున్నాడని ముసలమ్మ అనుకొన్నది.

పొసాల్లు శరణాలయం చుట్టూ, కాళ్ళకు బలపము
కట్టుకు తిరిగినా ఏడాధరి సరైన సమాధానం ఏమీ ఇవ్వలేదు.
ఎప్పటికప్పుడు ఖులాసాగా మాట్లాడటం, గౌరవించటం, సభ్యతా,

నూటా-మంత్రీ ఇది చక్కగా నేర్చింది. కాని హృగయభావమును గాంధీర్యంలో అణగతొక్కి కిరణులతో మాట్లాడుతుంది. అందు నల్ల శరణాలయంలో వాళ్ళు కిరణ్ వీణాధరులకు చప్పున ఏమీ అంటకట్టలేక తెటపటాయిస్తున్నారు. శరణాలయం సూపర్నెంటు వీణాధరిని చూచి అనుమాసించినట్టు కిరణుడు గ్రహించాడు. లోకప్రస్థాతి బాగా తెలియవాడు కనుక కిరణుడు అందరినీ మంచిగానే గ్రహిస్తాడు.

ఒక అప్రతి శరణాలయం లోటలో వీణాధరి తారట్లాడుతూ కిరణ్ కోసం ఎదురుచూస్తున్నది. తనమీద చాలా ఆశలు పెట్టు కొన్నది, ఇంకా ఏదో ఆమె అతనితో చెప్పివేద్దామని అను కొన్నది. కాలిఫోర్నియా ఆకులమీద ఆమె నడుస్తున్నప్పుడు గల గల శబ్ద మవుతున్నది. దూరాన ద్వారము తెరిచి కిరణుడు ఆమెను సమీపించాడు. లాంచనమాత్రంగా ఆమె అతనికి నమ స్కారం చేసింది. మూగవెన్నెల్లో ఇద్దరూ బొటమీద నిలబడ్డారు. కీచురాళ్ళు మోతపెడుతున్నవి.

“నే నిలా నిర్భయంగా మీ ఆనరణలోకి రావచ్చునా?”

“కిరణ్! రావచ్చును. ఇకనుంచీ నువ్వు రావడం తగ్గిం చాలి. మా సూపర్నెంటుగారికి చాలా కసిగావుంది మీమీద” అన్నది మి భావంగా. అలా ఎప్పుడూ వీణాధరి అతనికి సమా ధానం చెప్పలేదు. ఎన్నో ఆశలు సౌధాలుగా కట్టుకొన్న అతను నిర్భా తపోయాడు.

“ఇలా అంటావని అనుకోలేదు!” అన్నాడు. అతని ముఖంలో చింతారేఖలు ఆమెకు కనపడకపో లేదు. అతని నిరు త్సాహం చూచి జాలి నభినయించింది.

“ఏం చెయ్యను కిరణ్ ! సూపర్ లెండ్ మాట మీకవోవే నాకీ నొఖరి పోతుంది.”

“పోతే పోనీ, వెళ్ళిపోదాము. నేను సుఖపరిచిస్తాను భాగం పంచుకొంటాను” దీనంగా అన్నాడు కిరణ్.

“మన మైత్రీ చిరస్థాయిగా ఉండాలనే నేనూ కోరేది” అన్నది.

వివాహప్రశంస తీసుకురాక తప్పననీ, ఇప్పుడున్న చెప్ప వలసిన సమయము రాదనీ అనుకొని, “వీణాభరీ ! ఎంతకాలంనుంచి నీమీద ఆశ పెట్టుకొని నీ చూడడంతో చీకటి పోగొట్టుకొంటున్నాను! మనం ప్రేమిస్తున్నామే సుఖపడగదా?” అన్నాడు.

అతని ఉద్రిక్త హృదయము కళ్ళలో వెలుగై పోయింది. ఆమె చీరకొంగు మెలికస్తూ తలవాల్చి సమాధానం చెప్పలేక పోయింది. కొంతసేపు ఇద్దరూ మాట్లాడలేదు. హృదయ స్పందన నాలు సవ్వడి చేస్తున్నవి.

“ఏం చెప్తావు వీణాభరీ నా ప్రశ్నకు.”

తోటలో ఎవరో వస్తున్న అలికిడి వినవచ్చింది. ఆమె గ్రుస వెనక్కుతిరిగి వెళ్ళిపోయింది. అతను ఆమె వెళ్ళేదాకా అడుగులకేసి చూస్తూ నిలబడి సూర్యహృదయంలో గేనుదాటి వచ్చేశాడు.

3

క్రీరన్ వారంరోజులు శిరణాలయం పైపు నడిచి వెళ్ళే వాడు. వీణాభరీ సందర్భము అతనికి అభ్యాసమే. ఆమె కన పడక పోవడంవల్ల కుంగిపోయి బేలగుండెలో ఆమెను ఎరిగిన

“అపొడి ముజుందాను కలుసుకొన్నాడు.

“ముజుందానూ! నేను శయ్యమీన పడుండడం మానేశాను. మళ్లీ పోవచ్చెయ్యలేను.”

“క్రింద! పానాఫీ నదనచంద్రికలతో నీ ముఖం కనికరిలా కుంటుంది. అయితే ఆమె కనపడడం లేదూ?”

“లేదు. ఆమెను నామీద అనురాగం పుష్పదంటానా?”

“క్రింద! నాకు తెలుసు, నీమీద గాఢప్రేమ ఉంది.”

“నేను ఆమె కష్టసుఖాల్లో భాగం పంచుకొంటాననీ, వివాహం చేసుకొంటాననీ చెప్పితే సమాధానం చెప్పలేదు.”

“ఆమెది చాలా లోతైన హృదయం.”

“ఏమోగానీ సూపర్వైజర్మీద అనురాగం ఉండేమోనని తలపోశాను.”

“లేదు లేదు. నిన్ను గురించి ఆమె ఎంతో ఆప్యాయంగా నా దగ్గర అన్నది. నీవు రాసిన పాటలూ, పదాలూ చదువుతూ ఉంటుంది.”

“చదువుకొన్నది గదా ధైర్యంగా ఈవారికి వచ్చి నన్ను చేపట్టదేమి?”

“సాహసం లేక.”

“అలా అనుకొను.”

“విధన కానడంవల్ల సంఘటిస్తూ జైగతెంపులు చెయ్యలేక శరణాలయంలో ఉంటున్నది.”

“పోనీ, శరణాలయ ధర్మకర్తలు పూనుకుంటే వివాహం అయిపోతుంది.”

“వాళ్ళు ఆమెకు పెళ్ళిచేయాలని లేకు. ఇంకా మంచి సంబంధం వస్తుందని ఆశపడుతున్నారేమో !”

“ఏం చెయ్యమంటావు ముజుందానూ ?”

“ఉత్తరం రాసి రహస్యంగా పు. పోస్టు చెయ్యకు.”

౪

కీరణుడు రెండు ఉత్తరాలు వీణాధరికి రాశాడు. ఆమె సమాధానము రాయలేదు సరిగదా అందినచనికుండా చెప్పలేదు. అతని హృదయం పరిశీలిస్తున్నది ఆమె రాసిన ప్రణయలేఖనైనా కనీసం చూచుకొంటేగాని అతని హృదయము స్పృహపడేలాగ లేదు. ఇంట్లో మతిపోయినట్లు తిరుగుతాడు. ఎన్నడో ఆమె ఇచ్చిన ఫోటో తీసి అతను అదేసరిగా చూస్తూ కూర్చుండిపోయేవాడు. పుస్తకం చదవలేక కాగితాలు తిప్పతూ పరధ్యాసంగా ప్రేయసిని స్మరించేవాడు. అతని మనస్సు రైక్కలు కట్టకొని ఎగిరిపోయి శరణాలయంలోవున్న వీణాధరిని దర్శించేది. తనమీద రక్తి తగ్గిపోయిందా ? సూపరెంటు ఆమె హృదయాన్ని వశం చేసుకొంటున్నాడా ? ఆమె బ్రతుకు బుగ్గిపాలు చేయదలచినాడా ? ఏమో యోచించాడు. కొంతసేపటికి స్థానికులలా కూర్చున్నాడు. ప్రణయాన్ని స్వర్ణపీఠముమీద ఉంచడంనల్ల వాస్తవికత గ్రహించలేకపోయాడు.

రెండురోజులు తిండి తిప్పూలేక జ్వరమని మిషపెట్టి కీరణుడు పడుకొన్నవాడు లేవలేదు. ఆమెను తలుచుకొన్నప్పుడు కురిపించిన కన్నీటితో అతని తలగడ తడిసిపోయింది. ఉత్తరమైనా రాయదేమి ? ఆమెకోసము నా జీవితము త్యాగం చేస్తుంటే

గ్రహించదేమి? నా హృదయంలో ఎంత ఉన్నతమైన స్థానం ఇచ్చాను! భగవంతుడా! ఎందుకు వ్యర్థప్రణయిని? గాఢంగా ప్రేమించే శక్తి నాకిచ్చి నన్ను ఇలా బాధ పెడతానా? వలపు తలకెక్కి తల పునకల్లో పోగొన్నాను. ఒక్క ప్రణయలేఖ నోచుకోలేదా!

ముగలావిడ పోను పడవేక, కిరణ్ ఎంగిలి పడుతున్నాడు. శరీరము ఇంట్లో, మనసంతా వీణాధరి సన్నిధిలో ఉంటున్నాయి.

ముజందాకు మిక్కిలి చూడాలని నచ్చాను.

“కిరణా! ఏమయింది? ఇలా ఉన్నావేం?”

“మనసు సరిగా లేదు. జీవితమొక విరక్తికలుగుతోంది” అంటూ స్తబ్ధురచ్చాడు కిరణ్.

ముజంగారు ఓదార్పు అతని బాధను రెచ్చగొట్టింది. దానిని చల్లా ర్చే నిధానం ఒక్క అనునయనం కాదు.

కంటతడి పెడుతూ, “ముజందా! ఇన్నాళ్ళు ఆమె మీది అనురాగబలంవల్ల కాలంగడుపుతూ నచ్చాను. నాకు అన్ని విశ్వాసాలూ అడుగంటిపోతున్నై” అని జాలిగా అన్నాడు.

“విధివిలాసం! వీణాధరి తత్వం అర్థంకాదు.”

“చంపకు! విధి అనీ, మతమనీ పేరుపెట్టి జీవితాన్ని నాశనం చేసుకోలేను. విధి నన్ను తృప్తిపరచదు. అర్థం కానప్పుడు, ఒడుదుడుకుల్లో సమాధానం ఇలాగేనా చెప్పుకొని సంతృప్తి పడడం! అబ్బ! నా రక్తి నశించి విరక్తిగా మారి పోతున్నది!” అని ఉద్వేగంతో కిరణ్ పలికాడు.

కొన్నాళ్ళు ఊరంతా అల్లుడికన్నులు ఉరికిపోయింది.

వీణాధరిని ఎనరో లేవతీసుకు పోయారని పుకారు
లేగింది. కిరణుడు మతిపోయి వీధులన్నీ తిరిగాడు. ఇంటికి వెళ్ళడం
మానిలేశాడు. భోజనం చేయాలని బుద్ధిప్రసాదే జేబులో ఉన్న
లేక కాస్సేపు ఆలోచించి మంచిసేమి తాగి, రైలుసేషను ప్లాట్
ఫారంమీద వచ్చేపోయే జనాన్ని చూస్తూ తిరిగాడు. వాం
కురిసింది.

చీకటి పడింది. అరుగుమీద కూర్చున్నాడు. జేబులో
ఉన్న ఫోటోతీసి ముక్కలు ముక్కలుగా చిలిపి పారేశాడు.
అతని గుండెలు తీవ్రంగా కొట్టుకొన్నవి. కళ్ళు చిరు నవ్వుల్లా
ఎర్రబడ్డాయి. నల్లని ఆకాశం ఎంతో కూర్మంగా నవ్విం
చనిపించింది. చెరువుగట్టున కూర్చున్నాడు. విద్యుద్దీపాలు స్థిరంగా
లేక నీళ్ళలో కదిలిపోతున్నాయి. వస్తువులు నీడల కదిలిపోయి
నాయి. అరుగుమీదికి వచ్చి మనసు కష్టంమీద చిక్కబట్టి చిన్న
కాగితంముక్క జేబులోనుంచి తీశాడు. విరిగిన పెన్నలుముక్కతో
మాసిన కాగితంమీద వీణాదీపం వెలుతురులో రాశాడు జాబు.

“మంజుభాషిణీ! శుభాశీస్సులు!

ఈ ఆదివారం మూడో ఆదివారం — నువ్వు వస్తావని
చెప్పిన ఆదివారంతో కలిసి మూడో ఆదివారం.

నువ్వు చెప్పిన ఆదివారం మీదనుంచి మరి రెండు ఆది
వారాలు తాపేగా సడిచిపోయాయి. ఆదివారాలు పోతున్నాయి,

నస్తున్నాయి. నీవుమాత్రం ఉత్తరము రాయలేదు. ఆవేశ ఆఖరు నమస్కారంతో తప్పుకున్నావు అంతే. తెల్లవార్లు ఆశతో ఆత్రంగా నిరీక్షించి, కాలి, భస్మంకాక మోడునై తిరుగుతున్నాను.

నాలుగు సంవత్సరాల ప్రణయం, తపస్సూ, తపనా ఒక్క నెలలో సమాప్తమయినవి ఏమి?

ఇలా ఇతరుల జీవితాలు భగ్నం చెయ్యడం మీ బృందానికి, మీ అధికారులకూ సరదా అనుకొంటాను.

ఇష్టం ఉన్నన్నాళ్ళూ 'నాళ్ళను లాలించి, అనంతపథాల్లో ఉరిగించి, వెర్రెత్తించి కొండశిఖరాన కూర్చోపెట్టి ఇక్కడే ఉండు ఇప్పుడే వస్తాను అని చెప్పి మాయము కావడమా! దూరా న్నుంచి ఏమీ చెప్పక వెక్కిరిస్తూ వేధించడమా!

ఏ ఇష్ట దేవతకైనా నువ్వు, మీ సూపరెంటూ కొంత మంది అమాయకుల జీవితాల్ని బలి యిస్తారా?

ఎందుకీ నిలకడలేని నడవడీ, ఇష్టంలేని నటనా, సంతోషం లేని జీవితం! నిందపాలు చేసి, జీవితంమీద నిరాశ రగిలించి, ఆ వ్యక్తి బాధకు పిచ్చెత్తిపోవడమూ లేదా జీవితాన్ని నీకు బలి దానం చేస్తే, నీవు సంతోషించి వెటకాగంగా ఒక్క నవ్వు నవ్వి అమాయకుడు, ఏం చేస్తాం అని అనడమూనా?

ఇలా ఇతరుల బ్రతుకులు నలగద్రొక్కి మరి పనికిరాకుండా చేయడం ఎందుకు?.....

ఈ విశాలప్రపంచంలో ఒక్కొక్కరికి ఒక్కొక్క రకం వినోదం!

నీకూ మీ సూపరెంటులాగ రంగులు ఫిరాయించడం, పైవాళ్ళ జీవితాలను ప్రయోజనం లేకుండా నాశనం చెయ్యడం సరదా అనుకొంటాను.

చదువు సంధ్యలుండి-అంతకు పదిరెళ్లు అనుభవం ఉండి- ఇతరుల బాధను గ్రహించే హృదయవైశాల్యం ఉండినాడా ఎందుకు చెప్ప ఈ నటనా కౌశలం? ఎందుకు జీవితాన్ని ఎడారి చేస్తావు? 'హాఫీక్' అన్నట్టు, దేశంలో నైనా ఆటలాడనచ్చును కాని హృదయంతో ఆడితే ఎంత భయంకరం?

ఏదయినా చిత్రాన్ని చూచి అది వేదాంతంకానీ, విషాదాంతంకానీ, కొన్నాళ్ళపాటు ఆ ఘట్టాలను మరవలేము.

ఇక నిజంగా నా జీవితంలో జరిగిన అనుభవాలను ఎలా మరిచిపోను? హృదయం కాలిపోతుంది—నీ ఏ సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చినా! ఏ దృశ్యం స్మరణకు వచ్చినా! ఎంత మరుద్దామన్నా మరనట్లేను.

నన్ను ఊరడించే ఆ సానుభూతి అప్పుడు నీ కన్నీళ్లలోని కలతను తలుచుకొని ఇప్పుడు కళ్ళవెంట రాలస్తూ వున్నాను.

నా విషయంలో నీ కుండే శ్రద్ధా - నా సంతోషంకోసం నీవు పడిన శ్రమ, నా నిరుత్సాహాన్ని చీల్చివేయడానికి నీ పాటలూ మాటలూ ఇవన్నీ నిజమేనా? లేక స్వప్నమా? అనే అనుమానంతో అప్పుడప్పుడు బాధపడతాను.

జరిగిపోయిందంతా సుఖస్వప్నమనీ, దాని స్మరణ బాధా
కరమనీ నా మనస్సుకు సమాధానం చెప్పకొని మరుద్దామంటే,
ఆ నీడలు మనసుగోనుంచి వదలవే!

మరుద్దామన్నకొద్దీ — పైకినచ్చి నన్ను అల్లరిపెట్టి —
నాలో వేదన రగుల్చుచున్నవి! ఆ చిన్నెలు—చేష్టలు — నీ
సభ్యతా?

ఏంచెయ్యను, ఆ సూపరెంటువల్ల మనం ఇంద్రం దూరమై
పోయాము ఊహో ఉన్నా.

కాని ఒకనాడు నీవు చూపిన అనుతాపం, కురిపించిన
కన్నీరూ నన్ను మళ్ళీ ఎక్కడికో తీసుకొని పోతున్నాయి!”

“కిరణ్!”

ఉత్తరం పంపించి, కిరణుడు వెంటనే గాడియ మరనివాసా
నికి వెళ్ళాడు. భక్తిసూత్రాల బూజు దులిపాడు! వీణాధరిస్తానే
రాధిక వచ్చి అతని వృత్తిని తదాకారము చేసింది.

విజయవాడ
జిల్లా పరిషత్
సాహిత్య శాఖ
అధికారి
అనుమతి

68

BCI

TPLA102B115

BC





మహాసూ ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA102B115
పుస్తకం పేరు	గేనా గాథ
తారీఖు	25/10/20
ముందు లభ్య	YES
వెనుక లభ్య	YES
మొత్తం పేజీలు	75
పెద్ద పైజా పేజీలు	NO
భాష పేజీలు	CL, BCL, GP
లేవి పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	handing
పేజీలు విడదీసినది	handing
స్కాన్ చేసినది	partially
పరిశ్ల చేసినది	SANDHYA
పేజీలు పరిశూసినది	
లైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చెయ్యబడి	NO
తప్పులు	no
పరిస్థితి	good